

ივანე ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის
სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი
არნოლდ ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტი
ილია ჭავჭავაძის საგურამოს სახელმწიფო მუზეუმი
ჩერქეზული (ადიღეური) კულტურის ცენტრი

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University
Faculty of Humanities
Educational-Scientific Institute of Caucasology
Arnold Chikobava Institute of Linguistics
Ilia Chavchavadze Saguramo State Museum
Circassian (Adyghean) Culture Center

Тбилисский государственный университет имени Иванэ Джавахишвили
Научно-образовательный институт кавказоведения Факультета гуманитарных наук
Институт языкознания имени Арнольда Чикобава
Государственный музей Сагурамо имени Ильи Чавчавадзе
Черкесский (адыгский) культурный центр

კავკასიოლოგთა I საერთაშორისო ლინგვისტურ-ანთროპოლოგიური კონგრესი

ედვინება მიხეილ ლოხვიცკის (აჯუკ-გირეის) ასი წლის იუბილეს

პ რ ო გ რ ა მ ა

I INTERNATIONAL LINGUISTIC-ANTHROPOLOGICAL CONGRESS OF CAUCASOLOGISTS

Dedicated to the centenary of Mikhail Lokhvitsky (Adzhuk-Girey)

PROGRAM

I МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЛИНГВИСТИЧЕСКО- АНТРОПОЛОГИЧЕСКИЙ КОНГРЕСС КАВКАЗОВЕДОВ

Посвящается столетию Михаила Лохвицкого (Аджук-Гирея)

ПРОГРАММА

რეგლამენტი

მოსხენება — 15 წუთი
მსჯელობა — 5 წუთი

14 ნოემბერი, ორშაბათი

09:00-10:00 რეგისტრაცია (თსუ | კორპუსი, II სართული)
სააქტო დარბაზი / ფოიე

10:00-12:00 კონგრესის გახსნა (სააქტო დარბაზი)

პლენარული სხდომა

შესავალი სიტყვა — პროფ. მერაბ ჩუხუა
კონგრესის ხელმძღვანელი, თსუ კავკასიოლოგიის ს/ს ინსტიტუტის ხელმძღვანელი,
ჩერქეზული (ადიღეური) კულტურის ცენტრის დირექტორი

მისალმებები:

ჯაზა სამუშია

ივანე ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორი

ნანა გაფრინდაშვილი

ივანე ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის დეკანი

ნანა მაჭავარიანი

თსუ არნოლდ ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის დირექტორი

ანდრო ზედუკაძე

ილია ჭავჭავაძის საგურამოს სახელმწიფო მუზეუმის დირექტორი

გიორგი ალიშვილი

სახელმწიფო ენის დეპარტამენტის თავმჯდომარე

კარინა ვამლინგი

მალმოს უნივერსიტეტის პროფესორი (შვედეთი)

ისა ქაძოვეი

სახალხო მწერალი (ინგუშეთი)

გერდ კარლინგი

ლუნდის უნივერსიტეტის პროფესორი (შვედეთი)

მაჰომედ ა. მაჰომედოვი

ჰამზათ წადასას სახ. ენის, ლიტერატურისა და ხელოვნების ინსტიტუტის
გრამატიკულ კვლევათა განყოფილების ხელმძღვანელი (დაღესტანი)

აისა ხალიდოვი

გროზნოს სახელმწიფო პედაგოგიური უნივერსიტეტის პროფესორი (ჩეჩნეთი)

ვლადიმერ ზესოლოვი

პროფესორი, ჩრდილოკავკასიური საერთაშორისო არქიტექტურული აკადემიის ცენტრის წევრ-კორესპონდენტი (ოსეთის რესპუბლიკა)

იური იახუტლი

ორგანიზაცია „უფლება სამშობლოსათვის“ — ხელმძღვანელი (ადიღე)

მერაბ ჩუხუა

ბგერათმეცნიერებათა სისტემა იბერიულ-კავკასიურ ენებში

13:00-14:00 შესვენება / ხემსი

სექცია I

ენათმეცნიერება

აუდიტორია 202

სექციის თავმჯდომარეები: კარინა ვამლინგი, ვაჟა შენგელია

- 14:00-14:20** გერდ კარლინგი (ლუნდი)
ფილიპ ლანსონი (ლუნდი)
ენობრივი კონტაქტი წინარეენებში. ინდოევროპულ და კავკასიურ წინარეოჯახებს შორის კონტაქტის შესაძლო სიტუაციის მიმოხილვა
- 14:20-14:40** დავით სანთანია (თბილისი)
ივანე ჯავახიშვილის საუნივერსიტეტო კონცეფციის კავკასიოლოგიური ასპექტები
- 14:40-15:00** მაჰომედ ი. მაჰომედოვი (მაჰაჩყალა)
პირის ნაცვალსახელთა ფუნქციონირების თავისებურებები ხუნძურ ენაში
- 15:00-15:20** კარინა ვამლინგი (მალმო)
კავკასიოლოგიური კვლევები შვედეთში
- 15:20-15:40** დამანა მელიქიშვილი (თბილისი)
ქართული ზმნის გრამატიკული, მორფო-სინტაქსური სისტემის სურათი
- 15:40-16:00** ვაჟა შენგელია (თბილისი)
ლეონტი ლულიე ბგერათმეცნიერებათა შესახებ ჩერქეზულ ენებს შორის
- 16:00-16:20** აისა ხალიდოვი (გროზნო)
ჩეჩნური ენის მიმღობათა მორფოლოგიური ნიშნები და წარმოება
- 16:20-16:40** მერაბ ჩუხუა (თბილისი)
ქართველური და დენე-სინო-კავკასიური ჰიპოთეზა

სექცია II
ენათმეცნიერება
აუდიტორია 212

სექციის თავმჯდომარეები: რუსუდან გექალაშვილი, საიდ-ჰამზათ ირეზიევი

- 14:00-14:20** იდრის ბოლათბიევი (გროზნო)
ჰურიტული šauška // ša(w)uška: თეონიმის სტრუქტურა და გენეზისი
- 14:20-14:40** აიგულ ზაქიროვა (მოსკოვი)
რიცხვში შეთანხმება ნახურ-დაღესტნურ ენებში
- 14:40-15:00** საიდ-ჰამზათ ირეზიევი (გროზნო)
ხმოვანთა ლაბიალიზაციის პროცესი ჩეჩნური ენის დიალექტებში —
-მ სუფიქსიანი არსებითი სახელების სტრუქტურა
- 15:00-15:20** ლუიზა ისრაილოვა (გროზნო)
შედარებათა ზოგი სახეობა ჩეჩნურ ენაში
- 15:20-15:40** გია კვაშილავა (თბილისი)
A კლასის ხაზოვანი წარწერების საერთოქართველურ ენაზე გაშიფრვის
შესახებ: ka-ti – ჭურჭლის აღმნიშვნელი სახელი
- 15:40-16:00** ნაისათ მაგდილოვა (მაჰაჩყალა)
ირანიზმები არჩიხული ენის პარემიოლოგიურ ერთეულებში
- 16:00-16:20** დანიალ მაჰომედოვი (მაჰაჩყალა)
მარტივი წინადადების სემანტიკური და გრამატიკული სტრუქტურა
ხუნძურ ენაში
- 16:20-16:40** რუსუდან გექალაშვილი (თბილისი)
საკუთარ სახელთა აპელატივაციის ერთი მარკერის შესახებ

სექცია III
ენათმეცნიერება
არნოლდ ჩიქობავას კაბინეტ-მუზეუმი

სექციის თავმჯდომარეები: ნოდარ ანდოტელი, მაჰომედ ა. მაჰომედოვი

- 14:00-14:20** რევაზ აზაშია (თბილისი)
იბერიულ-კავკასიურ ენათა ფონემატური სისტემის
დიაქრონიულ ცვლილებათა დინამიკის ზოგიერთი საკითხი
- 14:20-14:40** ლია ქაროსანიძე (თბილისი)
ძველი ქართველი მთარგმნელების ტერმინოლოგიური მეთოდები და
თანამედროვე ტერმინოლოგიური მუშაობა
- 14:40-15:00** ნოდარ ანდოტელი (თბილისი)
სონორთა საკითხისათვის ნახურ-დაღესტნურ ენებში
- 15:00-15:20** სულთან ისაევი (გროზნო)
ძველი ქართული დამწერლობის ძეგლები მთიანი ჩეჩნეთიდან

- 15:20-15:40** მაჰომედ ა. მაჰომედოვი (მაჰაჩყალა)
მესედე მაჰომედოვა (მაჰაჩყალა)
დაღესტნურ ენათა დიალექტოლოგიური შესწავლის პრობლემები
- 15:40-16:00** რევაზ ჭანტურია (მალმო)
ბასკოლოგიური სკოლის დაარსება საქართველოში
- 16:00-16:20** ვაე ჰისაოვა (ოსაკა)
ენასა და კულტურაში მსგავსება აინუსა და კავკასიელ ხალხებს შორის
- 16:20-16:40** სოფიკო ჭაბუა (თბილისი)
აკაკი შანიძისა და არნოლდ ჩიქობავას ინიციატივა კავკასიურ ენათა ინსტიტუტის დაარსების შესახებ (1924 წლის საარქივო მასალების მიხედვით)

სექცია IV
დარგთაშორისი ლინგვისტური კვლევები
აუდიტორია 214

სექციის თავმჯდომარეები: მარიამ მანჯგალაძე, ნანა ხოჭოლავა-მაჭავარიანი

- 14:00-14:20** მანანა შუკია (თბილისი)
კვლავ ქართველურ-აფხაზური ლინგვოკულტურული ურთიერთობის ისტორიიდან
- 14:20-14:40** ნანა ხოჭოლავა-მაჭავარიანი (თბილისი)
დავით ჭელიძე (თბილისი)
ხალხური ყოფის ასახვისათვის მცენარეთა ქართველურ სახელებში
- 14:40-15:00** ნიკო ჯავახიშვილი (თბილისი)
ჭანური წარმომავლობის ქართული/მთიულური გვარის — ოგბაიძეთა ისტორიიდან
- 15:00-15:20** შამხალდიზინ ისაევი (მაჰაჩყალა)
ანდიური ენების ფუნქციონირების თანამედროვე პრობლემები
- 15:20-15:40** თამარ ფანჩუკიძე (თბილისი)
გელათის სახელწოდების ქართული და უცხოური კონტექსტები
- 15:40-16:00** ზონის ხანსიევი (მაგასი)
ინგუშთა ენის, ანთროპოლოგიისა და კულტურის საკითხების შესახებ
- 16:00-16:20** ლარისა ტუჰაყვა (თბილისი)
ჩერქეზული ენის დისტანციური სწავლების თანამედროვე მეთოდები, როგორც ენის შენარჩუნებისა და განვითარების პერსპექტივა
- 16:20-16:40** მარიამ მანჯგალაძე (თბილისი)
ენობრივი პოლიტიკის საკითხები პუბლიცისტურ სტატიებში (1918-1921 წ.წ. საქართველო)

სექცია V
კულტუროლოგია
აუდიტორია 304

სექციის თავმჯდომარეები: იზა ჩანტლაძე, მერაბ ნაჭყებია

- 14:00-14:20** ნატალია ზესჩასნოვა (უფა)
ამინ შადიუევი (უფა)
აჰმედ სარალიევი (სუნჟა)
თამარ მეფე, როგორც საკულტო ფიგურა საქართველოს ისტორიაში
- 14:20-14:40** ზარინა ზოგატიროვა (უფა)
ტყობა-ერდის ინგუშური ტაძარი, როგორც ქართული და ბიზანტიური არქიტექტურის შედეგრი
- 14:40-15:00** ზონის ხანსიევი (მაგასი)
შუა საუკუნეების საქართველოს კულტურათა გავლენის მიმდებარე ტერიტორიებზე გავრცელების შესახებ
- 15:00-15:20** რენა მამედოვა (ბაქო)
რელიგიათა გაერთიანება ნადირ-შაჰ აფშარის იმპერიაში
- 15:20-15:40** ზონის ხანსიევი (მაგასი)
ლოლა ქოძოევა (მაგასი)
ღალღაი „ინგუშების“ ეთნოგენეზი
- 15:40-16:00** თამარ გითოლენდია (თბილისი)
მერაბ ნაჭყებია (თბილისი)
აფხაზეთის განათლების პოლიტიკა გაზეთ „აფსნის“ ფურცლებზე (1919-1921)
- 16:00-16:20** იზა ჩანტლაძე (თბილისი)
რიხარდ ბერეგის „ალმოჩენები“ სვანეთში

სექცია VI
კულტუროლოგია
აუდიტორია 306

სექციის თავმჯდომარეები: ჯულიეტა მესხიძე, ელნურ ველიევი

- 14:00-14:20** ნატალია ზესჩასნოვა (უფა)
ამინ შადიუევი (უფა)
კულტურათაშორისი კომუნიკაციების სოციოკულტურული თავისებურებები:
ქართულ-ვაინახური ურთიერთობების ისტორია
- 14:20-14:40** მაჟიდ მაგდილოვი (მაჰჩაყალა)
მაჰომედხან მაჰომედხანოვი (მაჰჩაყალა)
ეთნოლინგვისტური პროცესები დაღესტანში: პანორამული მიმოხილვა

- 14:40-15:00** მანინა ზოგატიროვა (უფა)
მაჰმუდ ხაზმიევი (ნაზრანი)
ეკონომიკური, პოლიტიკური და კულტურული კავშირები ვაინახებსა და ქართველებს შორის
- 15:00-15:20** უზლიფათ ჰასანოვა (მაჰაჩყალა)
ლეილა ალიევა (მაჰაჩყალა)
„ხაიდაყის საუცმიოს კანონთა კრებული“, როგორც ლინგვოკულტურული რეალიების წარმოდგენის საშუალება
- 15:20-15:40** ელნურ ველიევი (ბაქო)
ზოროასტრიზმის კვალი კავკასიის ალბანეთის მატერიალურ კულტურაში (თორევიკა, რიტონი, გრიფინი) ადრეულ შუა საუკუნეებში
- 15:40-16:00** ფატიმათ იზრაჰიმოვა (მაჰაჩყალა)
მულყი, როგორც მიწის საკუთრების და მიწათსარგებლობის ფორმა დაღესტანში
- 16:00-16:20** ჯულიეტა მესხიძე (სანქტ-პეტერბურგი)
რა შემორჩა ბალყარული სოფელ შიკიდან? ქაზიმ მერყევის მემორიალური მუზეუმის შესახებ

სექცია VII
ეთნოლოგია
აუდიტორია 317

სექციის თავმჯდომარეები: ნუგზარ ანთელავა, აისა ხალიდოვი

- 14:00-14:20** მაჰომედკამილ ჰაჯიევი (ბოთლიხი)
მაჰომედ მურთაზალიევი (მაჰაჩყალა)
ანდიელების თანამედროვე კალენდარული დღესასწაულები და რიტუალები
- 14:20-14:40** აჰმედ ამიროვი (მაჰაჩყალა)
ხასმათ თილაქაევა (მაჰაჩყალა, დონის როსტოვი)
დაღესტნის წუმადას რაიონის ხუნძების თანამედროვე კალენდარული დღესასწაულები და რიტუალები
- 14:40-15:00** სანხან ბაშიროვი (ვოლგოგრადი)
აზერბაიჯანის გაბალის ოლქის მოსახლეობის ეთნორელიგიური შემადგენლობის შესახებ 1824 წლისათვის (ქალაქ ნუხისა და შეკის პროვინციის 1824 წ. კამერული აღწერის მონაცემების მიხედვით)
- 15:00-15:20** სულეიმან დემელხანოვი (გროზნო)
მგელი/ძალდი, როგორც ქართველი და ჩეჩენი ხალხების კულტურული და ისტორიული ერთობის ერთ-ერთი არქაული სიმბოლო
- 15:20-15:40** ნიჩანდ დანაქარი (ვოლგოგრადი)
ნოზერტ მოშილი (ბაქო)
ნაფიკ დანაქარი (ბაქო)
გლობალიზაცია და რეგიონალიზაცია, როგორც თანამედროვე ეთნიკური ჯგუფების ყოფისა და იდენტობის შენარჩუნების ფაქტორები (უდიური პრაქტიკა)

- 15:40-16:00** მაისაწათ მუსაევა (მაჰაჩყალა)
საიდა ჰარუნოვა (მაჰაჩყალა)
დაღესტური რწმენა-წარმოდგენებიდან სულიერი დაავადებების გამომწვევ
მიზეზებსა და მათი განკურნების საშუალებებზე
- 16:00-16:20** ნუგზარ ანთელავა (თბილისი)
ქართულ-აფხაზური დაპირისპირების ეთნოლოგიური ასპექტები
- 17:00-18:00** სეჟციათა მუშაობის შეჯამება

15 ნოემბერი

სექცია I
ანთროპოლოგია
აუდიტორია 202

სექციის თავმჯდომარეები: მაჰომედხან მაჰომედხანოვი, ვლადიმერ ზესოლოვი

- 10:00-10:20** მაჰომედხან მაჰომედხანოვი (მაჰაჩყალა)
არჩიბელები: მრავალენოვნების ანთროპოლოგია
- 10:20-10:40** ვლადიმერ ზესოლოვი (ვლადიკავკაზი)
ლანდშაფტი და კლიმატი, ანთროპოლოგიური სახე და ენა, დიდი კავკასიონის მკვიდრთა ტრადიციული არქიტექტურა, როგორც ბიოსფეროს განმსაზღვრელი და წინაპართა მესხიერების მაგენერირებელი უნივერსალური შემოქმედებითი მუდმივა და მთის ხალხების სამშრიანი ეთნო-კულტურულ-ეკოლოგიური სიმბიოზი
- 10:40-11:00** დმიტრი კინიჩენკო (ბაქო)
ხელოვნურად დეფორმირებული *თავის ქალა* კუხურობის ნეკროპოლისიდან
- 11:00-11:20** ვიორჯი მაჭანაშვილი (თბილისი)
ჩვენი ანუ „ჩვენი“ სიმბოლოები
- 11:20-11:40** თამარა ნემჩინოვა (სანქტ-პეტერბურგი)
თბილისი — კულტურების გზავარდინზე: ქალაქი, როგორც ტექსტი
- 11:40-12:00** რუსუდან ნიშნიანიძე (თბილისი)
კავკასია — ერთი მითოლოგიური ხატ-სიმბოლოს მხატვრული გააზრება და ქართული ემიგრაციის მსოფლხედვა
- 12:00-13:00** შესვენება

სექცია II
ენათმეცნიერება
აუდიტორია 212

სექციის თავმჯდომარეები: ნანა მაჭავარიანი, ნაირა ზეპიევი

- 10:00-10:20** ხედი სელმურზაევა (გროზნო)
აიუზ აზუმაქანოვი (გროზნო)
ასეთ დუდაევა (გროზნო)
ფონეტიკური მახასიათებლები ლა'ან „ნდომა, სურვილი“, ხა'ან „ცოდნა“
ზმნების დროულ ფორმათა წარმოებისას ჩეჩნური ენის დიალექტებში
- 10:20-10:40** ნატო ახალაია (თბილისი)
აქტიურ ზმნათა ერგატიული კონსტრუქციისათვის მეგრულსა და ლაზურში

- 10:40-11:00** ზაინა ზადაევა (გროზნო)
ინგლისური ენის continuous ჯგუფის ზმნათა ფორმების შეპირისპირებითი ანალიზისათვის შესაბამის ფორმებთან ჩეჩნურში
- 11:00-11:20** ადამ აბდულყადიროვი (გროზნო)
ჩეჩნური ენის მაღალი სიხშირის არსებითი სახელები
- 11:20-11:40** ნაინა შეპიევი (თბილისი)
ქართულ-ოსურ და ოსურ-ქართულ ზოგიერთ ნასესხობათა შესახებ
- 11:40-12:00** ნანა მაჭავარიანი (თბილისი)
-შ, -ზა აფიქსთა ფუნქციები აფხაზურში
- 12:00-13:00** შესვენება

სექცია III
ენათმეცნიერება
აუდიტორია 214

სექციის თავმჯდომარეები: ინგა სანიუიძე, ალექსანდრე როსტოვცევი-პოპიელი

- 10:00-10:20** მანანა მიქაძე (ქუთაისი)
ბუნებრივი მოვლენების აღმნიშვნელი ზმნების თავისებურებებისათვის ქართულ ენაში
- 10:20-10:40** ალექსანდრე როსტოვცევი-პოპიელი (მაინცი)
კიდევ ერთხელ ე. წ. „მეორეული იმპერფექტივიზაციისათვის“ მეგრულში
- 10:40-11:00** ინგა სანიუიძე (თბილისი)
ჯერ-ყოფა [ჯერ-არს] ზმნური ფუძის სამართლებრივი შინაარსისათვის ძველი ქართული ძეგლების მიხედვით
- 11:00-11:20** მედეა ღლონტი (თბილისი)
უკუფენილი სემანტიკა ძველი ქართული სინონიმური წყვილისა კაკი და ადამიანი (რწმენისა და ცოდნის გაერთიანებისათვის)
- 11:20-11:40** მარუანათ ჰაჯიაჰმედოვა (მაჰაჩყალა)
ხუნძური ფოლკლორული ბალადების სტილისტური თავისებურებები
- 11:40-12:00** ლილია დოვლეთიჩიევა (გროზნო)
ჩეჩნური ენობრივი სამყაროს ეროვნული მნიშვნელობის ანიმალისტური ცნებების სიმბოლიკა ფოლკლორსა და ხელოვნების ნიმუშებში
- 12:00-13:00** შესვენება

სექცია IV
ლიტერატურათმცოდნეობა და ფოლკლორისტიკა
აუდიტორია 306

სექციის თავმჯდომარეები: ქეთევან სიხარულიძე, რუსლან სეფერბეკოვი

- 13:00-13:20** ნესტან სულავა (თბილისი)
ტრაგიკული ეტიუდები ე. წ. ბორდერიზაციის სამყაროდან - გიორგი სოსიაშვილის მოთხრობა „ბოთე“
- 13:20-13:40** მზისა ზუსკივაძე (თბილისი)
ფსევდოევროპული ნარატივი თანზიმათის მწერლობის თურქულ ლიტერატურაში (აჰმედ მიდჰათ ეფენდი და რეჯაიზადე მაჰმუთ ეფრემი)
- 13:40-14:00** ნინო გოგიაშვილი (თელავი)
შინაბერობას ამოფარებული სიყვარულის წყურვილის დრამატიზმი (გიორგი ლეონიძის „ფუფალასა“ და ერიკ-ემანუელ შმიტის „ოსტენდელი მეოცნებეს“ მიხედვით)
- 14:00-14:20** ხვთისო მამისიმედიშვილი (თბილისი)
ამირანის თქმულების ლაკური და ჩეჩნური ვერსიები
- 14:20-14:40** ფეტმათ პეტიროვა (გროზო)
მალხ-აზნის სახე ჩეჩნურ ფოლკლორში
- 14:40-15:00** ნინო პოპიაშვილი (თბილისი)
ქალის სოციალური და კულტურული როლი ფოლკლორში
- 15:00-15:20** რუსლან სეფერბეკოვი (მაჰაჩყალა)
გუმბეთის ხუნძების ერთი წინასაქორწილო რიტუალის შესახებ: თოჯინების საჩუქრების გაცვლა
- 15:20-15:40** ქეთევან სიხარულიძე (თბილისი)
გოლიათი ქალის სახე კავკასიურ ფოლკლორში
- 15:40-16:00** თაიზა ჰაჯიმურადოვა (მაჰაჩყალა)
ყიზლენ მაჰომედოვა (მაჰაჩყალა)
ტაჰირ ხიურეგელისა და ყიას მეჟიდოვის პიესა „აშულ საიდი“

სექცია V
ისტორია
აუდიტორია 317

სექციის თავმჯდომარეები: ფატიმათ ალიბეკოვა, ჯონი კვიციანი

- 13:00-13:20** ფატიმათ ალიბეკოვა (მაჰაჩყალა)
საქართველო-დაღესტანი-ირანის ურთიერთობებიდან (XIX ს.)

- 13:20-13:40** ვლადიმერ ჭელიძე (თბილისი)
მანიამ გენაძე (თბილისი)
ვაკო თევდორაძე (თბილისი)
სამხრეთ კავკასია-ახლო აღმოსავლეთის რეგიონთან თანამშრომლობის
კონტექსტები (ევროკავშირის აღმოსავლეთ პარტნიორობის ფარგლების
გაფართოების ვექტორები)
- 13:40-14:00** იური სულაბერიძე (თბილისი)
მ. ა. პოლივექტოვის მოღვაწეობა საქართველოს სამეცნიერო დაწესებულებებში
- 14:00-14:20** ნიგარ გეზალოვა (ბაქო)
რუსი დიპლომატები ნადირ-შაჰ აფშარის კარზე
- 14:20-14:40** ევგენია გორიუშინა (დონის როსტოვი)
დიდი სამამულო ომიდან მეორე მსოფლიო ომამდე: პოსტსაბჭოთა
ისტორიოგრაფია სამხრეთ კავკასიაში
- 14:40-15:00** ლეიჩი განსაევი (გროზნო)
მანინა ზოგატიროვა (უფა)
ხოჯა-აჰმედ განასაევი (მოსკოვი)
ჩეჩნური წარმოშობის ცნობილი იორდანელი სამხედრო პირები
- 15:00-15:20** სულეიმან დემელხანოვი (გროზნო)
აზდულ აბუმუსლიმოვი (გროზნო)
ქართულ-ჩეჩნური კულტურული და ისტორიული კავშირები XVI-XIX სს.
- 15:20-15:40** ჯონი კვიციანი (თბილისი)
ბალანსის პრობლემა სამოქალაქო და ეთნიკური იდენტობის დინამიკის
პროცესში საქართველოში

სექცია VI
ისტორია
აუდიტორია 202

სექციის თავმჯდომარეები: შაჰზან ჰათიზოვი, იზრაჰიმ ხაზაევი

- 13:00-13:20** ალმას ისმაილოვა (მაჰაჩყალა)
საქართველოს ისტორია XIX ს. — XX ს. დასაწყისში რევოლუციამდე და
საბჭოთა ისტორიოგრაფიაში
- 13:20-13:40** მაჰაზათ ფაშაევა (ბაქო)
პირველი ქრისტიანი მქადაგებლების მისიონერული გზა კავკასიის ალბანეთში
- 13:40-14:00** ვიტალი შტიბინი (მოსკოვი)
მუჰაჯირობისა და შიდა ადმინისტრაციული მითითებების გავლენა ჩრდილოეთ
კავკასიის მიგრაციულ სურათზე 1860-80-იან წლებში
- 14:00-14:20** იზრაჰიმ ხაზაევი (გროზნო)
ზეზვა გაფრინდაული: ბახტრიონიდან ზეზვაობამდე

- 14:20-14:40** ნინა ჰარუნოვა (მაჰაჩყალა)
მუხთან აზღულუპატახოვი (მაჰაჩყალა)
ციხე-ქალაქი ყიზლარი, როგორც ქართული მოსახლეობის სულიერების მნიშვნელოვანი ცენტრი ჩრდილოეთ კავკასიაში (მე-18 საუკუნის პირველი ნახევარი)
- 14:40-15:00** ლეიჩი გარსაევი (გროზნო)
მანინა ზოგატიროვა (უფა)
ხოჯა-აჰმედ განასაევი (მოსკოვი)
ჩეჩენ-მუჰაჯირთა გადასახლება ოსმალეთის იმპერიაში — თურქეთში გადაადგილების ძირითადი მარშრუტები და ეტაპები 1865 წ.
- 15:20-15:40** ჯემალ კანალიძე (ბათუმი)
რუსეთის გეოპოლიტიკა XVIII საუკუნეში და კავკასია
- 15:40-16:00** შაჰზან ჰაფიზოვი (მაჰაჩყალა)
დათუნას ეკლესიის დათარიღებისა და ქრისტიანობის ისტორიის შესახებ ხუნძეთის სანუცალოში (სარირის სამეფო) VII-XIV სს.

სექცია VII
არქეოლოგია
აუდიტორია 212
ZOOM

სექციის თავმჯდომარეები: იანა ჩეხანოვეცი, ემზარ კახიძე

- 13:00-13:20** ემზარ კახიძე (ბათუმი)
უახლესი არქეოლოგიური გათხრები ფიჭვნარის ძვ. წ. IV საუკუნის კოლხურ სამაროვანზე
- 13:20-13:40** ნოზენრტ მოშილი (ბაქო)
უდიები კავკასიის ალბანური ეკლესიის ქრისტიანულ მემკვიდრეობაში
- 13:40-14:00** ლეილა რუსტამოვა (ბაქო)
უძველესი მეტალურგიის ისტორია: აზერბაიჯანის არქეოლოგიის ერთ-ერთი აქტუალური საკითხი
- 14:00-14:20** იანა ჩეხანოვეცი (ბენ-გურიონი)
წმინდა მიწის ქართული არქეოლოგია: ახალი აღმოჩენები
- 14:20-14:40** ქაჰრამან აგაევი (ბაქო)
ემინ მამადოვი (ბაქო)
აზერბაიჯანის ორმოსამარხების ნეკროპოლისები ანტიკურ პერიოდში
- 14:40-15:00** ვიულფერი აჰმედოვა (ბაქო)
შუა საუკუნეების ქალაქ შამქირის შუშის სამკაულები (XI ს. - XIII ს.-ის პირველი ნახევარი)

- 15:00-15:20** ზადირჯაჰან მამადოვა (ბაქო)
შექიში აღმოჩენილი ლითონის ნაწარმი, როგორც განიხ-ალაზნის კავკასიური არქეოლოგიური კულტურის ნაწილი
- 15:20-15:40** შამილ ნაჯათოვი (ბაქო)
არქეოლოგიური კვლევა ღაზახის რაიონის გემიგაიას დასახლებაზე
- 15:40-16:00** ნარგიზ სურმანიძე (ბათუმი)
ნინო ძნელაძე (ბათუმი)
მიწანდა თურმანიძე (ბათუმი)
რკინის ხანის სამაროვნები სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოდან
- 16:00-16:20** ჰამზათ ათაევი (მაჰაჩყალა)
ჩრდილო-აღმოსავლეთ კავკასიის მოსახლეობის კონტაქტების შესახებ სამხრეთ კავკასიის აღმოსავლეთ და ცენტრალური რეგიონების ტომებთან შუა ბრინჯაოს ხანაში

სექცია VIII
წყაროთმცოდნეობა
აუდიტორია 214

სექციის თავმჯდომარეები: ლელა ჩოთალიშვილი, გონელი არახამია

- 13:00-13:20** რამაზან აბდულმაჟიდოვი (მაჰაჩყალა)
ქართველ ბატონიშვილ ალექსანდრეს ურთიერთობა დაღესტნის საზოგადოებებთან: ახალი არაბულენოვანი წყაროები
- 13:20-13:40** გონელი არახამია (თბილისი)
ახალი „ქართლის ცხოვრების“ ერთი ადგილის აღდგენისათვის
- 13:40-14:00** ეთერ ქაეთარაძე (თბილისი)
ქართული ენის პრობლემები და საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოება
- 14:00-14:20** ზაინა იზრაჰიმოვა (მაჰაჩყალა)
წყლის ნიშნები XVI-XVII საუკუნეების დასასრულის დაღესტნის არაბულდამწერლობიანი ხელნაწერების ქალაქებში
- 14:20-14:40** დალი კანდელაკი (თბილისი)
კავკასია XIX საუკუნის ევროპელების ჩანაწერებსა და ნახატებში
- 14:40-15:00** ანა მანაგაძე (თბილისი)
ევროპული წყაროები კავკასიის ომის შესახებ (მე-19 საუკუნის 30-50-იანი წლები)
- 15:00-15:20** ზაინაზ მაჰომედოვა (მაჰაჩყალა)
ეპისტოლარული დოკუმენტური წყაროების კოლექცია აღმოსავლური ხელნაწერების ფონდიდან

- 15:20-15:40** ნანა ფინცხალავა (თბილისი)
„კავკასიის არქეოგრაფიული კომიტეტის აქტების“ გამოქვეყნების ისტორიიდან
- 15:40-16:00** ქეთევან ქუთათელაძე (თბილისი)
დარუბანდი ქართულ წყაროებში
- 16:00-16:20** ლელა ჩოთალიშვილი (თბილისი)
ანტიკური წყაროები მიკენური ეპოქის არაბერძენ ხალხთა შესახებ

სექცია VIII
სტუდენტური კვლევები
ჩერქეზული (ადიღური) კულტურის ცენტრი

სექციის თავმჯდომარეები: მარიამ ზეჟიტაშვილი, დავით ოქროპირიძე

- 10:00-10:20** მარიამ ზეჟიტაშვილი (თბილისი)
რელიგია, როგორ ეროვნული მენტალიტეტის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი საზრისი ინგუზური პარემიების მიხედვით
- 10:20-10:40** მარიამ გურეშიძე (თბილისი)
ჩრდილოკავკასიელი სუფიების (რინდების) როლი რუსეთის იმპერიის დაპყრობითი ომის პერიოდში (XIX საუკუნის მეორე ნახევარი)
- 10:40-11:00** დავით ოქროპირიძე (თბილისი)
შუა საუკუნეების პერიოდის ანდრია მოციქულის მისიონერული მოღვაწეობის ამსახველი ნარატიული წყარო „მომოსვლა ანდრია მოციქულისა“ ივირონის მონასტერსა და „სამეფოჲ აფხაზეთისაჲ“ შორის: რელიგიური ტექსტი და პოლიტიკური შედეგი
- 11:00-11:20** ნინო საზაძე (თბილისი)
ანგლო-საქსური ეპოსი „ბეოვეულფი“ და კავკასიის ხალხთა მითოსი (შედარებითი ანალიზი)
- 11:20-11:40** სალომე სუხიაშვილი (თბილისი)
ფოლკლორული მოტივები იდრის ბაზორკინის რომანში „საუკუნეთა ბურუსიდან“
- 11:40-12:00** თამარ ფიცხელაური (თბილისი)
ფოლკლორული მოტივები ბაგრატ შინქუბას რომანში „უკანასკნელი უბიხი“
- 12:00-13:00** შესვენება

სექცია IX
სტუდენტური კვლევები
ჩერქეზული (ადიღური) კულტურის ცენტრი

სექციის თავმჯდომარეები: მაკა წოინიშვილი, ქეთევან საყვეანაშვილი

- 13:00-13:20** ელნურ ალისოი (ადიღევი) (თბილისი)
ქართულ-აზერბაიჯანული და აზერბაიჯანულ-ქართული ლექსიკონების
ისტორიისათვის
- 13:20-13:40** მაკა წოინიშვილი (თბილისი)
გრამატიკული კლასის კატეგორია ბურუშულ ენაში
- 13:40-14:00** ქეთევან საყვეანაშვილი (თბილისი)
ევროპის იბერიულ ენათა დამწერლობის ორი ძირითადი პრობლემის შესახებ
- 14:00-14:20** მანიამ სულიკაშვილი (თბილისი)
სამშობლოს კონცეპტი თანამედროვე ჩეჩენ პოეტთა შემოქმედებაში
- 14:20-14:40** თამთა ღონღაძე (თბილისი)
ირმის სახე კავკასიურ ცნობიერებაში და მისი ლიტერატურული ფუნქცია ვაჟა-
ფშაველას შემოქმედებაში
- 14:40-15:00** ანა ხურცილავა (თბილისი)
ეტიმოლოგიური ონლაინლექსიკონების მუშაობის პრინციპი
(ინგლისურ- და ესპანურენოვანი ლექსიკონების შედარების საფუძველზე)
- 17:00-18:00** სექციის თავმჯდომარეების შეჯამება

16 ნოემბერი

სექცია I
ენათმეცნიერება
ZOOM

სექციის თავმჯდომარეები: ზულაიხათ მალაევა, სერგეი პაზოვი

- 10:00-10:20** აიშათ მადაევა (გროზნო)
ზმნური სიტყვაწვალეების მოდელეები ჩეჩნურ ენაში
- 10:20-10:40** მანემ განსაევა (გროზნო)
ფაქტორები, რომლეებიც გავლენას ახდენენ ენის დაკარგვაზე
- 10:40-11:00** ისრაფილ ეფენდიევი (მაჰაჩყალა)
დიანა მაჰომედოვა (მაჰაჩყალა)
ონომატოპოეტური ზმნები ლეზგიური ლექსიკის სისტემაში
- 11:00-11:20** აღიგათ მაჰომედოვა (მაჰაჩყალა)
ხუნძური ენობრივი სამყაროს თვითმყოფადობის შესახებ
- 11:20-11:40** ზულაიხათ მალაევა (მაჰაჩყალა)
კაუზატივის სტატუსის საკითხისათვის დაღესტნურ ენებში
- 11:40-12:00** ელეონორა მანემეყოვა (ნალჩიკი)
ეთნოკულტურული ინფორმაციის ლინგვისტური პროექცია სხვადასხვა სტრუქტურის ენებზე
- 12:00-13:00** ნუგზარ მგელაძე (ბათუმი)
პატრონიმიული ორგანიზაციის აღმნიშვნელ სახელწოდებათა ქართულ-კავკასიური ტიპოლოგიური პარალელეები
- 13:00-13:20** სერგეი პაზოვი (ყარაჩაევესკი)
აბაზური ენა: დამწერლობის ფორმირება და განვითარება
- 13:20-14:00** შესვენება

სექცია II
ენათმეცნიერება
ZOOM

სექციის თავმჯდომარეები: მაღინა ხაკვაშევა, არში ვაგაპოვი

- 14:00-14:20** იზრაჰიმ დიბიროვი (მაჰაჩყალა)
ალაზნის ველის დაღესტნური ენები (არეალური სტატუსი)
- 14:20-14:40** მაღინა ზაქრაილოვა (გროზნო)
ხმოვანთა ცვლილება ხა'ს „ცოდნა (იცის)“ ვედენოური ზმნის სტრუქტურაში

- 14:40-15:00** ანზი ვაგაპოვი (გროზნო)
რამდენიმე ახალი ნახურ-ქართველური ლექსიკური თანხვედრა
- 15:00-15:20** ადიგათ მაჰომედოვა (მაჰაჩყალა)
ნაციონალურ-კულტურული კომპონენტი ხუნძურ პარემიოლოგიურ ერთეულებში
- 15:20-15:40** რაშიდათ ხალიდოვა (მაჰაჩყალა)
ეთნიკური კულტურისა და ენის გავლენა ბი-პოლილინგვურ დაღესტნელთა ვერბალურ ურთიერთობაზე
- 15:40-16:00** მადინა ხაკვაშევა (ნალჩიკი)
მშობლიურ ენათა სწავლების ალტერნატიული სისტემა ყაბარდო-ბალყარეთში
- 16:00-16:20** ჰადიჟათ მაჰომედოვა (მაჰაჩყალა)
ზოონიმთა სემანტიკური თავისებურებები ხუნძური ენის ანდაზებსა და ანდაზურ თქმებში
- 16:20-16:40** გუაშსიმ თულუჟი (მაიკოპი)
მშობლიური ენის შესწავლა გლობალიზაციის პირობებში
- 16:40-17:00** შესვენება

სექცია III
ენათმეცნიერება
ZOOM

თავმჯდომარეები: მუხრა ლუჭეთლი, ზუფინა კიევა

- 17:00-17:20** მუხრა ლუჭეთლი (მაიკოპი)
ადიღური ენა პოლიეთნიკური რეგიონის პირობებში (ადიღეს რესპუბლიკაში ჩატარებული სოციოლოგიური კვლევების მასალების მიხედვით)
- 17:20-17:40** როზალინდა ისევა (გროზნო)
ჩეჩნეთის ავტონომიური ოლქის სამეცნიერო მხარეთმცოდნეობითი საზოგადოება და ჩეჩნური ენათმეცნიერების განვითარება: XX ს.-ის 20-იანი წლების ბოლო
- 17:40-18:00** ადიგათ მაჰომედოვა (მაჰაჩყალა)
ცნებები „სახლი“, „ოჯახი“, „კერია“ სხვადასხვა სისტემის ენებში
- 18:00-18:20** ზუფინა კიევა (მაგასი)
ფრაზეოლოგიურ ერთეულთა სტრუქტურულ-გრამატიკული ორგანიზაცია ინგუშურ ენაში
- 18:20-18:40** თაღავა მამია (ბათუმი)
შაშიკაძე ზაზა (ბათუმი)
შავშეთის ტოპონიმის ერთი თურქული წყარო

- 18:40-19:00** ზაინაზ თაჯიზოვა (მაჰაჩყალა)
„ცხოვრებისეული გამოცდილებების“ კომპონენტის შემცველი ფრაზეოლოგიური ერთეულების შეპირისპირებითი ანალიზი (ლენგვიური, რუსული, ინგლისური და გერმანული ენების მასალის მიხედვით)
- 19:00-19:20** ასეთ ხალიქოვა (გროზნო)
შაროული კილოს დიალექტიზმები ჩეჩნურ ენაში
- 19:20-19:40** საზინა ხანზალაევა (მოსკოვი)
დრო-კილოთა მიმართებები ლენგვიურ ენაში რუსულ და ინგლისურ ენებთან შედარებით

სექცია IV
ლიტერატურათმცოდნეობა და ფოლკლორისტიკა
ZOOM

სექციის თავმჯდომარეები: ფატიმეთ ხუაყვა, ასფარ ყოიოყვა

- 14:00-14:20** ფატიმეთ ალიევა (მოსკოვი)
კავკასიის ხალხთა სამკურნალო მაგიური პოეზია
- 14:20-14:40** ზაინათ აჰმადოვა (გროზნო)
აღმოსავლური პოეზიის ტრადიციის გავლენა რუსულან სემიონოვის ლირიკაზე
- 14:40-15:00** აიშათ დენილხანოვა (გროზნო)
ზრდასრული ადამიანის სახე ა. დე სენტ-ეგზიუპერის „პატარა პრინცი“
- 15:00-15:20** ასფარ ყოიოყვა (მაიკოპი)
მჭედლის მითოეპიკური სახე ადიღურ და ქართულ ფოლკლორში
- 15:20-15:40** ვახა რასუმოვი (გროზნო)
ჩეჩნური ლიტერატურის ჩასახვა და ჩამოყალიბება
- 15:40-16:00** ზარიათ ხაზუევა (გროზნო)
ჩეჩენი პოეტი შაიხი არსანუქაევის შემოქმედების მხატვრული ონტოლოგია
- 16:00-16:20** ფატიმეთ ხუაყვა (მაიკოპი)
მ. ლოხვიცკის დილოგიაში შემონახული სიუჟეტურ-სახისმეტყველური ტენდენციები
- 17:00-18:00** სექციის მუშაობის შეჯამება

კონგრესის დასურვა

სექცია V
ლიტერატურათმცოდნეობა და ფოლკლორისტიკა
ZOOM

სექციის თავმჯდომარეები: მარიეთ ყოიოყვა, მარზიათ ზიდანოყვა

- 14:00-14:20** მარზიათ ზიდანოყვა (მაიკოპი)
გადმოყვის სტილი მიხაილ ლოხვიცკის მოთხოზაში „მეხთატეხა“
- 14:20-14:40** აიშათ ძიზა (ჩერეყესკი)
ნოსტალგიის მოტივი მიხაილ ლოხვიცკის (აჯუკ-გირეის) შემოქმედებაში
აფხაზურ-ადილურ ლიტერატურათა კონტექსტში
- 14:40-15:00** მაქა ისმაილოვა (გროზნო)
ზაზა შადუქაყვა (გროზნო)
მ.-ს. გადაყვის ლირიკის ავტობიოგრაფიზმი
- 15:00-15:20** მარეთ კილაზოვა (გროზნო)
ჩეჩენი მწერლის მ. ბეყსულთანოვის საკუთარი ლიტერატურულ-ესთეტიკური
კონცეფციისა და შემოქმედებითი ინდივიდუალიზმის საავტორო მახასიათებლები
- 15:20-15:40** მარეთ ყოიოყვა (მაიკოპი)
წარსული აწმყოში: ნურბი ლოვჰაჩე
- 15:40-16:00** მადინა ხალიქოვა (გროზნო)
სამშობლოს კონცეპტი ჩეჩენური ლიტერატურის კლასიკოსის ს. გაცაყვის
ენობრივი სამყაროს სურათში
- 16:00-16:20** ფატიმათ გექთემინოვა (მაჰაჩყალა)
ქართული ენის გავლენის ასახვა ბეჟუიტური ენის ფრაზოლოგიზმებში, ანდაზებსა
და ანდაზურ თქმებში
- 17:00-18:00** სეჰციის მუშაობის შეჯამება
- კონგრესის დახურვა

სექცია VI
ისტორია და ეთნოლოგია
ZOOM

სექციის თავმჯდომარეები: საიდა ჰარუნოვა, სალმან ჯამინზაყვი

- 14:00-14:20** საიდა ჰარუნოვა (მაჰაჩყალა)
აიშათ მაჰომედოვა (მაჰაჩყალა)
დაღესტნურ ხალიჩათა სამუზეუმო კოლექციების აღწერისათვის

- 14:20-14:40** თამარ გუჩუა (ქუთაისი)
 დუმილი და ტაბუ (ვენდერული ასიმეტრიები კომუნიკაციის ეთნოგრაფიის ჩარჩოში)
- 14:40-15:00** ტახმინა ჯაბაევა (მაჰაჩყალა)
 ყუმუხურ ფეოდალურ სამფლობელოთა პოლიტიკური ვითარება XVIII ს.-სა და XIX ს.-ის დასაწყისში
- 15:00-15:20** სალმან ჯამიზაევი (გროზნო)
 კავკასიელ ხალხთა თანაარსებობის ტენდენციისათვის: ეთნოლინგვისტური კონტენტი
- 15:20-15:40** ნაილა რამაზანოვა (ბაქო)
 აზერბაიჯანსა და უზბეკეთს შორის სტრატეგიული პარტნიორობის ახალი დონე
- 15:40-16:00** რამაზ ხალვაში (ბათუმი)
 „ბერი მღვიმელის“ იდენტიფიკაციისათვის
- 16:00-16:20** ირინე ჩაჩანიძე (ქუთაისი)
 ქართულენოვანი ლოცვა „მამაო ჩვენო“ მე-18 საუკუნის დასავლეთევროპულ წყაროებში
- 17:00-18:00** სექციის მუშაობის შეჯამება

კონგრესის დასურვა

TIME LIMIT

Report — 15 minutes

Dispute — 5 minutes

NOVEMBER 14, MONDAY

09:00-10:00 Registration (TSU, 1st Building, 2nd floor)
Hall lobby

10:00-12:00 Congress opening (assembly hall)

PLENARY SESSION

Opening speech – Prof. **Merab Chukhua**
Chairperson of the Congress, Head of TSU Educational-Scientific Institute of Caucasology,
Director of Circassian (Adyghean) Culture Center

Greetings:

Jaba Samushia

Rector of Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Nana Gaprindashvili

Dean of the Faculty of Humanities of Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Nana Machavariani

Director of Arnold Chikobava Institute of linguistics

Andro Bedukadze

Director of Ilia Chachavadze Saguramo State Museum

Giorgi Alibegashvili

Chairperson of State language department

Karina Vamling

Professor of Malmö University, Sweden

Isa Kadzoev

People's writer of Ingushetia

Gerd Carling

Associated Professor of Lund University, Sweden

Mahomed A. Mahomedov

Head of the Department of Grammar Studies of Hamzat Tsadasa Institute
of Language, Literature and Art (Daghestan)

Aysa Khalidov

Professor of Chechen State Pedagogical University (Chechnya)

Vladimir Besolov

Professor, corresponding member of the North Caucasian Academic Center of the International Academy of Architecture (Republic of Ossetia)

Yuriy Yakhutl

Right for the Homeland — Head (Republic of Adyghe)

Merab Chukhua

The system of sound correspondences in Ibero-Caucasian languages

13:00-14:00   BREAK / LUNCH

Section I

LINGUISTICS

Auditorium 202

Section Chairs: **Karina Vamling, Vazha Shengelia**

- 14:00-14:20**   **Gerd Carling** (Lund)
Filip Larsson (Lund)
Language contact in proto-languages. An overview of the possible situation of contact between Proto-Indo-European and Caucasian proto-families
- 14:20-14:40**   **Davit Sartania** (Tbilisi)
Caucasologic aspects of the university concept of Ivane Javakhishvili
- 14:40-15:00**   **Mahomed I. Mahomedov** (Makhachkala)
Features of the functioning of personal pronouns in the Avar language
- 15:00-15:20**   **Karina Vamling** (Malmö)
Caucasological Studies in Sweden
- 15:20-15:40**   **Damana Melikishvili** (Tbilisi)
Picture of the grammatical, morpho-syntactic system of the georgian verb
- 15:40-16:00**   **Vazha Shengelia** (Tbilisi)
Leontie Lhuillier on sound correspondences among the Circassian languages
- 16:00-16:20**   **Aysa Khalidov** (Grozny)
Formation and morphological signs of participles of the Chechen language
- 16:20-16:40**   **Merab Chukhua** (Tbilisi)
Kartvelian and Dené-Sino-Caucasian Hypothesis

Section II

LINGUISTICS

Auditorium

Section Chairs: **Rusudan Zekalashvili, Said-Khamzat Ireziev**

- 14:00-14:20 Idris Bulatbiev** (Grozny)
Hurrian *shavushka* (*šauška* // *ša(w)uška*): the structure and genesis of the theonym
- 14:20-14:40 Aygul Zakirova** (Moscow)
Number agreement in the Nakh-Dagestanian languages
- 14:40-15:00 Said-Khamzat Ireziev** (Grozny)
The process of labialization of vowels in the structure of nouns formed using the suffix **-m** in dialects of the Chechen language
- 15:00-15:20 Luiza Israilova** (Grozny)
Some categories of comparisons in the Chechen language
- 15:20-15:40 Gia Kvashilava** (Tbilisi)
On Decipherment of the Inscriptions of Linear A in the Common Kartvelian Language: *ka-ti* – a Vessel for Liquid
- 15:40-16:00 Raisat Magdilova** (Makhachkala)
Persisms in paremiological units of the Archin language
- 16:00-16:20 Danyal Magomedov** (Makhachkala)
Semantic and grammatical structure of simple sentences in Avar
- 16:20-16:40 Rusudan Zekalashvili** (Tbilisi)
About One of the Markers Showing Appellativation of the Proper Nouns

Section III

LINGUISTICS

Cabinet-Museum of Arnold Chikobava

Section Chairs: **Nodar Ardoteli, Mahomed A. Mahomedov**

- 14:00-14:20 Revaz Abashia** (Tbilisi)
Some issues of the dynamic of diachronic changes in the phonematic system of the Ibero-Caucasian languages
- 14:20-14:40 Lia Karosanidze** (Tbilisi)
Terminological methods of ancient Georgian translators and modern terminological work
- 14:40-15:00 Nodar Ardoteli** (Tbilisi)
On the Sonors in Nakh-Daghestanian languages

- 15:00-15:20** **Sultan Isaev** (Grozny)
Monuments of ancient Georgian writing from mountainous Chechnya
- 15:20-15:40** **Mahomed A. Mahomedov** (Makhachkala)
Mesedu Mahomedova (Makhachkala)
Problems of diarectological study of the languages of Dagestan
- 15:40-16:00** **Revaz Tchanturia** (Malmö)
Development of Bascolological studies in Georgia
- 16:00-16:20** **Kae Hisaoka** (Osaka)
Similarities between the Ainu and Caucasian Peoples in Language and Culture
- 16:20-16:40** **Sophiko Tchaava** (Tbilisi)
Initiative of Akaki Shanidze and Arnold Chikobava about the establishment of the Institute of Caucasian Languages (according to archival materials of 1924)

Section IV

CROSS-DISCIPLINARY LINGUISTIC RESEARCHES

Auditorium 214

Section Chairs: **Mariam Manjgaladze, Nana Khocholoava-Machavariani**

- 14:00-14:20** **Manana Bukia** (Tbilisi)
Again from the history of Kartvelian-Abkhazian linguo-cultural relations
- 14:20-14:40** **Nana Khocholava-Machavariani** (Tbilisi)
Davit Chelidze (Tbilisi)
Towards the reflection of folk life in the Kartvelian names of plants
- 14:40-15:00** **Niko Javakhishvili** (Tbilisi)
From the history of Mtiuletian/Georgian surname Ogbaidze of Laz origin
- 15:00-15:20** **Shamhaldibir Isaev** (Makhachkala)
Modern problems of the functioning of the Andi languages
- 15:20-15:40** **Tamar Parchukidze** (Tbilisi)
Georgian and foreign contexts of the name of Gelati
- 15:40-16:00** **Boris Kharsiev** (Magas)
On the question of the language, anthropology and culture of the Ingush
- 16:00-16:20** **Larisa Tuptsokova** (Tbilisi)
Modern methods of distance learning of the Circassian language as a perspective for the preservation and development of the language
- 16:20-16:40** **Mariam Manjgaladze** (Tbilisi)
Issues of Language Policy in Publicistic Articles

Section V
CULTURE STUDIES
Auditorium 304

Section Chairs: **Iza Chantladze, Merab Nachqebia**

- 14:00-14:20** **Natalya Beschastnova** (Ufa)
Amin Shadyzhev (Ufa)
Ahmed Saraliev (Sunja)
King Tamar of Georgia as a significant figure in Georgian history
- 14:20-14:40** **Marina Bogatyrova** (Ufa)
Ingush temple Tkhaba-Erdy as a masterpiece of Georgian and Byzantine architecture
- 14:40-15:00** **Boris Kharsiev** (Magas)
On the issue of spreading the influence of Medieval Culture of Georgia to neighboring territories
- 15:00-15:20** **Rena Mammadova** (Baku)
Unification of religions in the empire of Nadir Shah Afshar
- 15:20-15:40** **Boris Kharsiev** (Magas)
Lyolya Kodzoeva (Magas)
On the question of the ethnogenesis of the Ingush
- 15:40-16:00** **Tamar Gitolendia** (Tbilisi)
Merab Nachqebia (Tbilisi)
The Education Policy of Abkhazia on the Pages of "Apsni" Newspaper (1919-1921)
- 16:00-16:20** **Iza Chantladze** (Tbilisi)
Richard Bærug's "discoveries" in Svaneti

Section VI
CULTURE STUDIES
Auditorium 306

Section Chairs: **Julieta Meskhidze, Elnur Valiev**

- 14:00-14:20** **Natalya Beschastnova** (Ufa)
Amin Shadyzhev (Ufa)
Sociocultural features of intercultural communications: the history of Georgian-Vainakh relations
- 14:20-14:40** **Majid Magdilov** (Makhachkala)
Mahomedkhan Mahomedkhanov (Makhachkala)
Ethno-linguistic processes in Dagestan: a panoramic view
- 14:40-15:00** **Marina Bogatyreva** (Ufa)
Mahmud Khazbiev (Nazran)
Economic, political and cultural relations between the Vainakhs and Georgia

- 15:00-15:20** **Uzlipat Gasanova** (Makhachkala)
Leyla Aliyeva (Makhachkala)
 "The code of laws of the Kaitag Utsmiya" as a means of representing linguistic and cultural realities
- 15:20-15:40** **Elnur Valiev** (Baku)
 Traces of Zoroastrism in the material culture (thoreutics, rhyton, griffin) of Caucasian Albania in the early middle ages
- 15:40-16:00** **Fatimat Ibgrahimova** (Makhachkala)
 Mulk as one of the forms of land ownership and land use in Dagestan
- 16:00-16:20** **Julieta Meskhidze** (Saint Petersburg)
 What is left of the Balkar village of Shyqy? About Kyazim Mechiev Memorial Museum

Section VII
ETHNOLOGY
 Auditorium 317

Section Chairs: **Nugzar Antelava, Aysa Khalidov**

- 14:00-14:20** **Magomedkamil Gadzhiev** (Botlikh)
Magomed Murtazaliev (Makhachkala)
 Modern calendar holidays and rituals of the Andians
- 14:20-14:40** **Ahmed Amirov** (Makhachkala)
Khasbat Tilakaeva (Makhachkala, Rostov-on-Don)
 Modern calendar holidays and rituals of the Avars of the Tsumada District of Dagestan
- 14:40-15:00** **Sarkhan Bashirev** (Volgograd)
 Towards the ethno-religious composition of the population of the Gabala District of Azerbaijan in 1824
- 15:00-15:20** **Suleyman Demelkhanov** (Grozny)
 Wolf/dog as one of the oldest symbols cultural and historical ties of the Georgian and Chechen peoples
- 15:20-15:40** **Richard Danakari** (Volgograd)
Robert Mobili (Baku)
Rafik Danakari (Baku)
 Globalization and regionalization as factors of the preservation of the being and identity of modern ethnic groups (by the example of udins)
- 15:40-16:00** **Maysarat Musaeva** (Makhachkala)
Saida Harunova (Makhachkala)
 Some of the Dagestan beliefs about the causes of mental illness and the means of their treatment
- 16:00-16:20** **Nugzar Antelava** (Tbilisi)
 Ethnological aspects of the Georgian-Abkhaz conflict
- 17:00-18:00** **SUMMING UP THE WORK OF THE SECTIONS**

NOVEMBER 15

Section I

ANTHROPOLOGY

Auditorium 202

Section Chairs: **Mahomedkhan Mahomedkhanov, Vladimir Besolov**

- 10:00-10:20 Mahomedkhan Mahomedkhanov** (Makhachkala)
Archi people: anthropology of multilingualism
- 10:20-10:40 Vladimir Besolov** (Vladikavkaz)
Landscape and climate, anthropological appearance and language, traditional architecture of the inhabitants of the Greater Caucasus as a universal creative constant determining the biosphere and generative memory of ancestors and a triune ethno-cultural-ecological symbiosis of mountain peoples
- 10:40-11:00 Dmitriy Kirichenko** (Baku)
Artificially deformed skull from the Kukhurob necropolis
- 11:00-11:20 Giorgi Matcharashvili** (Tbilisi)
Our i. e. "Our" Symbols
- 11:20-11:40 Tamara Nemchinova** (Saint Petersburg)
Tbilisi – crossroads of cultures: the city as a text
- 11:40-12:00 Rusudan Nishnianidze** (Tbilisi)
Caucasus – an artistic understanding of one mythological icon-symbol and worldview of Georgian emigration
- 12:00-13:00** B R E A K

Section II

LINGUISTICS

Auditorium 212

Section Chairs: **Nana Machavariani, Naira Bepiev**

- 10:00-10:20 Khedi Selmurzayeva** (Grozny)
Ayub Abubakarov (Grozny)
Aset Dudaeva (Grozny)
Phonetic features in the formation of temporary forms from the verbs *la'a'* "want, desire", *xa'a'* "know" in dialects of the Chechen language
- 10:20-10:40 Nato Khalaia** (Tbilisi)
Towards the ergative construction of active verbs in Megrelian and Laz
- 10:40-11:00 Zaira Badaeva** (Grozny)
Comparative analysis of the English verb forms of the continuous group with the corresponding Chechen forms

- 11:00-11:20 Adam Abdulkadirov** (Grozny)
High-frequency nouns of the Chechen language
- 11:20-11:40 Naira Bepiev** (Tbilisi)
About some Georgian-Ossetian and Ossetian-Georgian borrowings
- 11:40-12:00 Nana Machavariani** (Tbilisi)
The functions of the affixes *-b*, *-ba* in Abkhazian
- 12:00-13:00** B R E A K

Section III
LINGUISTICS
Auditorium 214

Section Chairs: **Inga Sanikidze, Alexander Rostovtsev-Popiel,**

- 10:00-10:20 Manana Mikadze** (Kutaisi)
Meteorological verbs in Georgian language
- 10:20-10:40 Alexander Rostovtsev-Popiel** (Mainz)
Once more time on the so-called "secondary imperfectivization" in Megrelian
- 10:40-11:00 Inga Sanikidze** (Kutaisi)
On legal content of *jer q'opa* [*jer ars*] verbal stem according to Old Georgian monuments
- 11:00-11:20 Medea Ghloni** (Tbilisi)
The Hidden Semantics of the Old Georgian synonymous pair *kaci* and *adamiani* "man" (for uniting faith and knowledge)
- 11:20-11:40 Marjanat Hadzhiakhmedova** (Makhachkala)
Stylistic features of Avar folk ballads
- 11:40-12:00 Lydia Dovletkireeva** (Grozny)
Symbolism of nationally significant animal concepts of the Chechen linguistic picture of the world in folklore and artistic works
- 12:00-13:00** B R E A K

Section IV
LITERATURE AND FOLKLORE
Auditorium 306

Section Chairs: **Ketevan Sikharulidze, Ruslan Seferbekov**

- 13:00-13:20 Nestan Sulava** (Tbilisi)
The so-called tragic etudes from the world of bordering – Giorgi Sosiashvili's story "Bothe"

- 13:20-13:40 Mzisa Buskivadze** (Tbilisi)
Pseudo-European narrative in Tanzimat Turkish literature (Ahmet Mithat Efendi and Rezaizade Mahmud Ekrem)
- 13:40-14:00 Nino Gogiashvili** (Telavi)
Dramatism of the thirst for love hidden behind being a spinster (based on Giorgi Leonidze's "Pupala" and Eric-Emmanuel Schmitt's "The Dreamer of Ostend")
- 14:00-14:20 Khvtiso Mamisimedishvili** (Tbilisi)
Lakian and Chechen versions of the legend about Amirani
- 14:20-14:40 Petiman Petirova** (Grozny)
Image of Malkha-Azni in Chechen folklore
- 14:40-15:00 Nino Popiashvili** (Tbilisi)
The social and cultural role of Women in folklore
- 15:00-15:20 Ruslan Seferbekov** (Makhachkala)
A pre-wedding ritual of Gumbet Avars: doll exchange
- 15:20-15:40 Ketevan Sikharulidze** (Tbilisi)
Image of giant women in Caucasian folklore
- 15:40-16:00 Taiba Hajimuradova** (Makhachkala)
Kizler Mahomederova (Makhachkala)
The play "Folk Singer Said" by Tagir Khryugsky and Kiyas Medzhidov

Section V
HISTORY
Auditorium

Section Chairs: **Patimat Alibekova, Joni Kvitsiani**

- 13:00-13:20 Patimat Alibekova** (Makhachkala)
From Georgian-Dagestan-Iranian relations in the 19th century
- 13:20-13:40 Vladimir Chelidze** (Tbilisi)
Mariam Geradze (Tbilisi)
Vako Tevdoradze (Tbilisi)
Contexts of cooperation with the South Caucasus-Middle East region (vectors of expanding the scope of the EU's Eastern Partnership)
- 13:40-14:00 Yuri Sulaberidze** (Tbilisi)
M. A. Polievktov activities in scientific institutions of Georgia
- 14:00-14:20 Nigar Gozalova** (Baku)
Russian diplomats in the Afshars' state
- 14:20-14:40 Evgenia Goryushina** (Rostov-on-Don)
From the Great Patriotic War to World War II: post-Soviet historiography in Georgia
- 14:40-15:00 Leychiy Garsaev** (Grozny)
Marina Bogatiryova (Ufa)
Khodza-Akhmed Garasaev (Moscow)
Famous military figures of Jordan of Chechen descent

- 15:00-15:20** **Suleyman Demelkhanov** (Grozny)
Abdul Abumuslimov (Grozny)
 Georgian-Chechen cultural and historical ties in the XVI-XIX centuries
- 15:20-15:40** **Joni Kvitsiani** (Tbilisi)
 Problem of balance in the dynamics of civil and ethnic identities in Georgia

Section VI
HISTORY
 Auditorium 202

Section Chairs: **Shakhban Khapizov, Ibrahim Khabaev**

- 13:00-13:20** **Almas Ismailova** (Makhachkala)
 The history of Georgia in the XIX – early XX centuries in pre-revolutionary and Soviet historiography
- 13:20-13:40** **Mahabbat Pashaeva** (Baku)
 Missionary journey of the first Christian preachers in Caucasian Albania
- 13:40-14:00** **Vitaly Shtybin** (Moscow)
 The influence of muhajirism and internal administrative references on the migration pattern of the North Caucasus in the 1860-80s
- 14:00-14:20** **Ibrahim Khabaev** (Grozny)
 Zezva Gaprindauli: from Bakhtrioni to «Zezvaoba»
- 14:20-14:40** **Nina Harunova** (Makhachkala)
Mukhtar Abdulpatakhov (Makhachkala)
 Fortress city Kizlyar as an important spiritual center of the Georgian population in the Northern Caucasus (first half of the 18th century)
- 14:40-15:00** **Leichy Garsaev** (Grozny)
Shakhrudin Gapurov (Grozny)
Khoja-Ahmed Garasaev (Moscow)
 Deportation of Chechen Muhajirs to the Ottoman empire in 1865
- 15:00-15:20** **Jemal Karalidze** (Batumi)
 Geopolitics of Russia in the 18th century and the Caucasus
- 15:20-15:40** **Shakhban Khapizov** (Makhachkala)
 The question of the dating of the construction of the Datuna Church and the role of Christianity in the Avar Nutsaldom (Kingdom of Sarir) of the VII-XIV centuries

Section VII
ARCHAEOLOGY
Auditorium 212
ZOOM

Section Chairs: **Yana Tchekhanovets, Emzar Kakhidze**

- 13:00-13:20** **Emzar Kakhidze** (Batumi)
Recent archaeological excavations at the Pichvnari 4th century BC Colchian cemetery
- 13:20-13:40** **Robert Mobili** (Baku)
Udis in the Christian heritage of the Albanian (Caucasus) church
- 13:40-14:00** **Leyla Rustamova** (Baku)
The history of ancient metallurgy is one of the topical issues of Azerbaijan archaeology
- 14:00-14:20** **Yana Tchekhanovets** (Ben-Gurion)
Georgian archaeology of the Holy Land: new insights
- 14:20-14:40** **Gakhraman Agayev** (Baku)
Emin Mammadov (Baku)
Necropolis of pitcher burials of Azerbaijan in the ancient period
- 14:40-15:00** **Gulferi Akhmedova** (Baku)
Glass decorations of the medieval city of Shamkir (period XI - the first half of the XIII century)
- 15:00-15:20** **Badirjahan Mammadova** (Baku)
Metal products found in Sheki as part of the Ganikh-Alazan archaeological culture of the Caucasus
- 15:20-15:40** **Shamil Nadjafov** (Baku)
Archaeological research on the Gemigaya settlement Gazakh district
- 15:40-16:00** **Nargiz Surmanidze** (Batumi)
Nino Dzneladze (Batumi)
Miranda Turmanidze (Batumi)
Iron Age burial grounds from Southwestern Georgia
- 16:00-16:20** **Hamzat Ataev** (Makhachkala)
On the contacts of the population of the North-Eastern Caucasus with the tribes of the Eastern and Central Regions of the South Caucasus in the Middle Bronze Age

Section VIII

SOURCE STUDIES
Auditorium 214

Section Chairs: **Lela Chotalishvili, Goneli Arakhamia**

- 13:00-13:20** **Ramazan Abdulmazhidov** (Makhachkala)
Relationship of the Georgian Prince Alexasder with Dagestanian communities: new Arabic sources

- 13:20-13:40** **Goneli Arakhamia** (Tbilisi)
Towards the restoration of one place of new "Life of Georgia"
- 13:40-14:00** **Eter Kavtaradze** (Tbilisi)
Georgian language issues and the historic and ethnographic society of Georgia
- 14:00-14:20** **Zaira Ibgrahimova** (Makhachkala)
Watermarks on paper of Dagestan Arabographic manuscripts of the late XVI-XVII cc.
- 14:20-14:40** **Dali Kandelaki** (Tbilisi)
Caucasus in records and paintings of 19th century Europeans
- 14:40-15:00** **Ana Managadze** (Tbilisi)
European sources about the Caucasian War (30s – 50s of the 19th century)
- 15:00-15:20** **Zaynab Mahomedova** (Makhachkala)
Collection of epistolar documentary sources of the collection of oriental manuscripts
- 15:20-15:40** **Nana Pirtskhalava** (Tbilisi)
From the history of the publication of "Acts of the Archaeological Commission of the Caucasus"
- 15:40-16:00** **Ketevan Kutateladze** (Tbilisi)
Daruband in Georgian sources
- 16:00-16:20** **Lela Chotalishvili** (Tbilisi)
Ancient sources about non-Greek peoples during the Mycenaean period

Section IX

STUDENTS' RESEARCHES

Circassian (Adyghean) Culture Center

Section Chairs: **Mariam Bezhitashvili, Davit Okropiridze**

- 10:00-10:20** **Mariam Bezhitashvili** (Tbilisi)
Religion as one of the most important aspects of national mentality according to the Ingush paremias
- 10:20-10:40** **Mariam Gureshidze** (Tbilisi)
The role of the North Caucasian sufis (rinds) during the period of the Russian Empire conquest war (second half of the 19th century)
- 10:40-11:00** **Davit Okropiridze** (Tbilisi)
The narrative source of the missionary work of the Apostle Andrew in the Middle Ages, "The Journey of the Apostle Andrew" between the Monastery of Iviron and the "Kingdom of Abkhazia", religious text and political outcome
- 11:00-11:20** **Nino Sabadze** (Tbilisi)
Anglo-Saxon epic "Beowulf" and the myth of Caucasian peoples (comparative analysis)

- 11:20-11:40** **Salome Sukhiashvili** (Tbilisi)
Folk motifs in Idris Bazorkin's novel "From the Burrow of Centuries"
- 11:40-12:00** **Tamar Pitskhelauri** (Tbilisi)
Folklore motifs in Bagrat Shinkuba's novel "The last of the Ubykh"
- 12:00-13:00** BREAK

Section X

STUDENTS' RESEARCHES

Circassian (Adyghean) Culture Center

Section Chairs: **Maka Roinishvili, Ketevan Saqevashvili**

- 13:00-13:20** **Elnur Alisoy (Aliev)** (Tbilisi)
For the history of Georgian-Azerbaijani and Azerbaijani-Georgian dictionaries
- 13:20-13:40** **Maka Roinishvili** (Tbilisi)
Grammatical class category in Burushaski language
- 13:40-12:00** **Ketevan Saqevashvili** (Tbilisi)
On the two main problems of writing of Iberian Languages of Europe
- 12:00-12:20** **Mariam Sulikashvili** (Tbilisi)
Concept of homeland in the works of the modern Chechen authors
- 12:20-12:40** **Tamta Ghonghadze** (Tbilisi)
The image of a Deer in the Caucasian Consciousness and its literary function in the work of Vazha-Pshavela
- 12:40-13:00** **Anna Khurtsilava** (Tbilisi)
Principles of working of online etymological dictionaries (on the basis of English and Spanish dictionaries comparison)
- 13:00-13:20** BREAK
- 17:00-18:00** SUMMING UP THE WORK OF THE SECTIONS

NOVEMBER 16

Section I
LINGUISTICS
ZOOM

Section Chairs: **Zulaykhat Mallaeva, Sergey Pazov**

- 10:00-10:20** **Ayshat Badeva** (Grozny)
Models of verbal inflection in the Chechen language
- 10:20-10:40** **Marem Garsayeva** (Grozny)
Factors affecting language loss
- 10:40-11:00** **Israfil Efendiev** (Makhachkala)
Diana Mahomedova (Makhachkala)
Onomatopoeic verbs in the system of the Lezgi vocabulary
- 11:00-11:20** **Adigat Mahomedova** (Makhachkala)
Originality of the Avar language picture of the world
- 11:20-11:40** **Zulaykhat Mallaeva** (Makhachkala)
On the question of the status of causality in the Daghestani languages
- 11:40-12:00** **Elleonora Maremukova** (Nalchik)
Linguistic projection of ethnocultural information in languages with different structures
- 12:00-13:00** **Nugzar Mgeladze** (Batumi)
Georgian-Caucasian typological parallels of the names of patronymic organization
- 13:00-13:20** **Sergey Pazov** (Karachaevsk)
Abaza language: formation and development of writing
- 13:20-14:00** B R E A K

Section II
LINGUISTICS
ZOOM

Section Chairs: **Madina Khakuasheva, Arbi Vagapov**

- 14:00-14:20** **Ibrahim Dibirov** (Makhachkala)
Daghestani languages of the Alazani Valley (areal status)
- 14:20-14:40** **Madina Zakrailova** (Grozny)
Vowel changes in the structure of the verb xa'a "to know" in the Vedeno dialect
- 14:40-15:00** **Arbi Vagapov** (Grozny)
Several new Kartvelian-Nakh lexical similarities
- 15:00-15:20** **Adigat Mahomedova** (Makhachkala)
National-cultural component in Avar paremiological units

- 15:20-15:40 Rashidat Khalidova** (Makhachkala)
Influence of ethnic culture and language on verbal communication bi-polylingual Daghestanis
- 15:40-16:00 Madina Khakuasheva** (Nalchik)
Alternative system of teaching the native language of Kabardino-Balkaria
- 16:00-16:20 Hadizhat Mahomedova** (Makhachkala)
Semantic features of zoonimes in the composition of Avar proverbs and sayings
- 16:20-16:40 Goshsim Tughuz** (Maykop)
Studying the native language in the conditions of globalization
- 16:40-17:00** B R E A K

Section III
LINGUISTICS
ZOOM

Section Chairs: **Zukhra Guchetl, Zufira Kieva**

- 17:00-17:20 Zukhra Guchetl** (Maykop)
Adygean language in the conditions of a poly-ethnic region (by the material of sociological research in the republic of Adygea)
- 17:20-17:40 Rozalinda Isaeva** (Grozny)
The scientific local history society of the Chechen Autonomous Region and the development of Chechen linguistics: the end of the 20s of the twentieth century
- 17:40-18:00 Adigat Mahomedova** (Makhachkala)
The concept "home", "family", "house" in different system languages
- 18:00-18:20 Zufira Kieva** (Magas)
Structural and grammar organization of phraseological units in the Ingush language
- 18:20-18:40 Mamia Paghava** (Batumi)
Zaza Shashikadze (Batumi)
One Turkish source of Shavsheti toponymy
- 18:40-19:00 Zaynab Tajibova** (Makhachkala)
Comparative analysis of phraseological units with the component "life experience" (on the material of Lezgi, Russian, English and German languages)
- 19:00-19:20 Aset Khalikova** (Grozny)
Dialecticisms of the Sharoish dialect of the Chechen language
- 19:20-19:40 Sabina Khanbalaeva** (Moscow)
Tense-aspect relations in the Lezgi language in comparison with the Russian and English languages
- 17:00-18:00** S U M M I N G U P T H E W O R K O F T H E S E C T I O N S

CONGRESS CLOSING

Section IV
LITERATURE AND FOLKLORE
ZOOM

Section Chairs: **Fatimet Khuako, Asfar Kuek**

- 14:00-14:20 Patimat Aliyeva** (Moscow)
Healing magic poetry in the Caucasian peoples
- 14:20-14:40 Zaynap Akhmadova** (Grozny)
The influence of the eastern poetic tradition on the lyrics of Ruslan Semenov
- 14:40-15:00 Ayshat Denilkanova** (Grozny)
The image of an adult in the literary fairy tale "The Little Prince" in the work of A. de Saint-Exupery
- 15:00-15:20 Asfar Kuek** (Maykop)
Mythoeptic image of the blacksmith in Adyghe and Georgian folklore
- 15:20-15:40 Vakha Rasumov** (Grozny)
The origin and formation of Chechen literature
- 15:40-16:00 Bariyat Hazueva** (Grozny)
Ontology of the artistic creativity of the Chechen poet Shaika Arsanukayev
- 16:00-16:20 Patimet Khuako** (Maykop)
Story and image trends saved in M. Lokhvitsky's diology

Section V
LITERATURE AND FOLKLORE
ZOOM

Section Chairs: **Mariet Kuek, Marziat Bidanok**

- 14:00-14:20 Marziat Bidanok** (Maykop)
Presentation style in Mikhail Lokhvitsky's story "Thunder Ghoul"
- 14:20-14:40 Ayshat Dzyba** (Cherkessk)
Motives of nostalgia in the works of Mikhail Lokhvitsoy (Adjuk-Girey) in the context of Abkhaz-Adyghe literatures
- 14:40-15:00 Makka Ismailova** (Grozny)
Zaza Shadukaeva (Grozny)
Autobiography of M.-S. Gadaev's lyrics
- 15:00-15:20 Maret Kilabova** (Grozny)
The author's characteristic of his own literary and aesthetic concept and creative individuality of the Chechen writer M. E. Beksultanov.
- 15:20-15:40 Maryet Kuyuok** (Maykop)
Past in the Present: Nurbiy Lovpache
- 15:40-16:00 Madina Khalikova** (Grozny)

The concept of "Homeland" in the linguistic picture of the world of the classic of Chechen literature S. Gatsaev

16:00-16:20 Patimat Bektemirova (Makhachkala)
Reflection of the influence of the Georgian language in phraseological units, proverbs and sayings in Bezhta language

17:00-18:00 SUMMING UP THE WORK OF THE SECTIONS

CONGRESS CLOSING

Section VI

HISTORY AND ETHNOLOGY

ZOOM

Section Chairs: **Saida Harunova, Salman Djamirzaev**

14:00-14:20 Saida Harunova (Makhachkala)
Ayshat Mahomedova (Makhachkala)
To the description of museum collections of Dagestan carpets

14:20-14:40 Tamar Guchua (Kutaisi)
Silence and taboo (gender-based asymmetries within the framework of the ethnography of communication)

14:40-15:00 Takhmina Djabaeva (Makhachkala)
The political situation of the Kumyk feudal possession of Dagestan in the XVIII – early XIX centuries

15:00-15:20 Salman Djamirzaev (Grozny)
Towards the trend of coexistence of Caucasian peoples: ethnolinguistic content

15:20-15:40 Naila Ramazanova (Baku)
New level of strategic partnership between Azerbaijan and Uzbekistan

15:40-16:00 Ramaz Khalvashi (Batumi)
To the identification of "Monk Mgvimeli"

16:00-16:20 Irine Chachanidze (Kutaisi)
"The Our Father" prayer in the Georgian language in the Western European sources of the 18th century

17:00-18:00 SUMMING UP THE WORK OF THE SECTIONS

CONGRESS CLOSING

РЕГЛАМЕНТ

Доклад — 15 минут

Дискуссия — 5 минут

14 НОЯБРЯ, ПОНЕДЕЛЬНИК

09:00-10:00 Регистрация (ТГУ, I корпус, II этаж)
Вестибюль актового зала

10:00 Открытие конгресса (конференц-зал)

ПЛЕНАРНОЕ ЗАСЕДАНИЕ

Вступительное слово — проф. **Мераб Чухуа**
Председатель Конгресса, руководитель Научно-образовательного института кавказоведения,
директор Черкесского (адыгского) культурного центра **П р и в е т с т в и я :**

Джаба Самушиа

Ректор Тбилисского государственного университета имени Иванэ Джавахишвили

Нана Гаприндашвили

Декан факультета гуманитарных наук Тбилисского государственного университета имени Иванэ Джавахишвили

Нана Мачавариани

Директор Института языкознания имени Арнольда Чикобава

Андро Бедукадзе

Директор Государственного музея Сагурамо Ильи Чавчавадзе

Гиоргий Алибегашвили

Председатель Департамента государственного языка

Карина Вамлинг

Профессор университета Мальмё (Швеция)

Иса Кодзоев

Народный писатель (Ингушетия)

Герд Карлинг

Ассоциированный профессор Лундского университета (Швеция)

Магомед А. Магомедов

Заведующий отделом грамматических исследований ИЯЛИ ДНЦ РАН (Дагестан)

Айса Халидов

Профессор Чеченского государственного педагогического университета

Владимир Бесолов

Профессор, член-корреспондент Северо-Кавказского Академического центра
Международной Академии архитектуры

Юрий Яхутль

«Право на родину» — руководитель (Адыгея)

Мераб Чухуа

Система звукосоответствий в Иберийско-кавказских языках

13:00 — 14:00

П Е Р Е Р Ы В

Секция I

ЯЗЫКОЗНАНИЕ

Аудитория 202

Председатели: **Карина Вамлинг, Важа Шенгелиа**

14:00-14:20

Герд Карлинг (Лунд)

Филип Ларссон (Лунд)

Языковой контакт в праязыках. Обзор возможной ситуации контакта между
Протоиндоевропейской и Кавказской протосемьями

14:20-14:40

Давит Сартаниа (Тбилиси)

Кавказоведческие аспекты университетской концепции Иванэ Джавахишвили

14:40-15:00

Магомед И. Магомедов (Махачкала)

Особенности функционирования личных местоимений в аварском языке

15:00-15:20

Карина Вамлинг (Мальмё)

Кавказоведческие исследования в Швеции

15:20-15:40

Дамана Меликишвили (Тбилиси)

Картина грамматической, морфо-синтаксической сисемы грузинского глагола

15:40-16:00

Важа Шенгелиа (Тбилиси)

Леонтий Люлье о звукосоответствиях между черкесскими языками

16:00-16:20

Айса Халидов (Грозный)

Образование и морфологические признаки причастий чеченского языка

16:20-16:40

Мераб Чухуа (Тбилиси)

Картвельские языки и Дене-Сино-Кавказская гипотеза

Секция II
ЯЗЫКОЗНАНИЕ
Аудитория 212

Председатели: **Русудан Зекалшвили, Сайд-Хамзат Ирезиев**

- 14:00-14:20**   **Идрис Булатбиев** (Грозный)
Хурритская *шавушка* (*šauška* // *ša(w)uška*): структура и генезис теонима
- 14:20-14:40**   **Айгуль Закирова** (Москва)
Согласование по числу в нахско-дагестанских языках
- 14:40-15:00**   **Сайд-Хамзат Ирезиев** (Грозный)
Процесс лабиализации гласных в структуре имён существительных, образованных с помощью суффикса **-m** в диалектах чеченского языка
- 15:00-15:20**   **Луиза Исраилова** (Грозный)
Некоторые разряды сравнений в чеченском языке
- 15:20-15:40**   **Гиа Квашилава** (Тбилиси)
О расшифровке линейных надписей класса «А» на общекартвельском языке:
ka-ti — сосуд для жидкости
- 15:40-16:00**   **Раисат Магдилова** (Махачкала)
Персизмы в паремиологических единицах арчинского языка
- 16:00-16:20**   **Даниял Магомедов** (Махачкала)
Семантическая и грамматическая структура простого предложения в аварском языке
- 16:20-16:40**   **Русудан Зекалшвили** (Тбилиси)
Об одном маркере апеллятивации собственных имен

Секция III
ЯЗЫКОЗНАНИЕ
Кабинет-музей Арнольда Чикобава

Председатели: **Нодар Ардотели, Магомед А. Магомедов**

- 14:00-14:20**   **Реваз Абашиа** (Тбилиси)
Некоторые вопросы динамики диахронических изменений фонематической системы Иберийско-кавказских языков
- 14:20-14:40**   **Лиа Каросанидзе** (Тбилиси)
Терминологические методы древних грузинских переводчиков и современная терминологическая работа
- 14:40-15:00**   **Нодар Ардотели** (Тбилиси)
К вопросу соноров нахско-дагестанских языках

- 15:00-15:20**   **Султан Исаев** (Грозный)
Памятники древнегрузинской письменности из горной Чечни
- 15:20-15:40**   **Магомед А. Магомедов** (Махачкала)
Меседу Магомедова (Махачкала)
Проблемы диалектологического исследования языков Дагестана
- 15:40-16:00**   **Реваз Чантуриа** (Мальмё)
Становление баскологической школы в Грузии
- 16:00-16:20**   **Каэ Хисаока** (Осака)
Сходство между айнами и кавказскими народами в языке и культуре
- 16:20-16:40**   **Софико Чаава** (Тбилиси)
Инициатива Акакия Шанидзе и Арнольда Чикобава о основании Института кавказских языков (по архивным материалам 1924 года)

Секция IV

КРОСДИСЦИПЛИНАРНЫЕ ЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ

Аудитория 214

Председатели: **Мариам Манджгаладзе, Нана Хочолава-Мачавариани**

- 14:00-14:20**   **Манана Букиа** (Тбилиси)
Еще раз из истории грузино-абхазских лингвокультурных взаимоотношений
- 14:20-14:40**   **Нана Хочолава-Мачавариани** (Тбилиси)
Давит Челидзе (Тбилиси)
К отражению народного быта в картвельских названиях растений
- 14:40-15:00**   **Нико Джавахишвили** (Тбилиси)
Из истории грузинской фамилии Огбаидзе — мтиулского рода лазского происхождения
- 15:00-15:20**   **Шамхалдибир Исаев** (Махачкала)
Современные проблемы функционирования андийских языков
- 15:20-15:40**   **Тамар Парчукидзе** (Тбилиси)
Грузинские и иноязычные контексты названия «Гелати»
- 15:40-16:00**   **Борис Харсиев** (Магас)
К вопросу о языке, антропологии и культуры ингушей
- 16:00-16:20**   **Мариам Манджгаладзе** (Тбилиси)
Вопросы языковой политики в публицистических статьях (1918-1921 гг. Грузия)
- 16:20-16:40**   **Лариса Тупцова** (Тбилиси)
Современные методы дистанционного обучения черкесскому языку как перспектива сохранения и развития языка

Секция V
КУЛЬТУРОЛОГИЯ
Аудитория 304

Председатели: **Иза Чантладзе, Мераб Начкебия**

- 14:00-14:20**   **Наталья Бесчастнова (Уфа)**
Амин Шадыжев (Уфа)
Ахмед Саралиев (Сунжа)
Грузинская царица Тамара как знаковая фигура в истории Грузии
- 14:20-14:40**   **Марина Богатырёва (Уфа)**
Ингушский храм Тхаба-Ерды как шедевр грузинской и византийской архитектуры
- 14:40-15:00**   **Борис Харсиев (Магас)**
К вопросу о распространении влияния средневековой культуры Грузии на сопредельные территории
- 15:00-15:20**   **Рена Мамедова (Баку)**
Объединение религий в империи Надир-Шаха Афшара
- 15:20-15:40**   **Борис Харсиев (Магас)**
Лёля Кодзоева (Магас)
К вопросу о этногенезе Галгга — ингушей
- 15:40-16:00**   **Тамар Гитолендия (Тбилиси)**
Мераб Начкебия (Тбилиси)
Политика образования Абхазии на страницах газеты «Апсны» (1919-1921)
- 16:00-16:20**   **Иза Чантладзе (Тбилиси)**
«Открытия» Ричарда Берега в Сванетии

Секция VI
КУЛЬТУРОЛОГИЯ
Аудитория 306

Председатели: **Джужетта Месхидзе, Эльнур Валиев**

- 14:00-14:20**   **Наталья Бесчастнова (Уфа)**
Амин Шадыжев (Уфа)
Социокультурные особенности межкультурных коммуникаций: история грузино-вайнахских отношений
- 14:20-14:40**   **Мажид Магдилов (Махачкала)**
Магомедхан Магомедханов (Махачкала)
Этноязыковые процессы в Дагестане: панорамный обзор

- 14:40-15:00** **Марина Богатырёва** (Уфа)
Махмуд Хазбиев (Назрань)
Экономические, политические и культурные связи между вайнахами и Грузией
- 15:00-15:20** **Узлипат Гасанова** (Махачкала)
Лейла Алиева (Махачкала)
«Свод законов Кайтагского Уцмия» как средство репрезентации лингвокультурных реалий
- 15:20-15:40** **Эльнур Валиев** (Баку)
Следы зороастризма в материальной культуре (торевтика, ритон, грифон) Кавказской Албании в эпоху раннего средневековья
- 15:40-16:00** **Патимат Ибрагимова** (Махачкала)
Мульк как одна из форм землевладения и землепользования в Дагестане
- 16:00-16:20** **Джүльетта Месхидзе** (Санкт-Петербург)
Что осталось от балкарского аула Шики? О мемориальном музее Кязима Мечиева

Секция VII
ЭТНОЛОГИЯ
Аудитория 317

Председатели: **Нугзар Антелава, Айса Халидов**

- 14:00-14:20** **Магомедкамил Гаджиев** (Ботлих)
Магомед Муртазалиев (Махачкала)
Современные календарные праздники и обряды андийцев
- 14:20-14:40** **Ахмед Амиров** (Махачкала)
Хасбат Тилакаева (Махачкала, Ростов-на-Дону)
Современные календарные праздники и обряды аварцев Цумадинского района Дагестана
- 14:40-15:00** **Сархан Баширов** (Волгоград)
Об этнорелигиозном составе населения Габалинского района Азербайджана за 1824 г. (по данным камерального описания г. Нуха и Шекинской провинции за 1824 г.)
- 15:00-15:20** **Сулейман Демелханов** (Грозный)
Волк/собака как один из древнейших символов культурно-исторической общности грузинского и чеченского народов
- 15:20-15:40** **Ричард Данакари** (Волгоград)
Роберт Мобили (Баку)
Рафик Данакари (Баку)
Глобализация и регионализация как факторы сохранения бытия и идентичности современных этнических групп (на примере удин)

- 15:40-16:00** **Майсрат Мусаева** (Махачкала)
Саида Гарунова (Махачкала)
Из дагестанских поверий о причинах душевных болезней и средствах их исцеления
- 16:00-16:20** **Нугзар Антелава** (Тбилиси)
Этнологические аспекты грузино-абхазского конфликта
- 17:00-18:00** ПОДЫТОЖИВАНИЕ РАБОТЫ СЕКЦИЙ

15 НОЯБРЯ

Секция I

АНТРОПОЛОГИЯ

Аудитория 202

Председатели: **Магомедхан Магомедханов, Владимир Бесолов**

- 10:00-10:20**   **Магомедхан Магомедханов** (Махачкала)
Арчибцы: антропология многоязычия
- 10:20-10:40**   **Владимир Бесолов** (Владикавказ)
Ландшафт и климат, антропологический облик и язык, традиционная архитектура обитателей большого кавказа как детерминирующая биосферой и генеративной памятью предков универсальная творческая константа и триединый этно-культурно-экологический симбиоз горских народностей
- 10:40-11:00**   **Дмитрий Кириченко** (Баку)
Искусственно деформированный череп из некрополя Кухуроба
- 11:00-11:20**   **Гиоргий Маджарашвили** (Тбилиси)
Наши т. е. «наши» символы
- 11:20-11:40**   **Тамара Немчинова** (Санкт-Петербург)
Тбилиси — перекресток культур: город как текст
- 11:40-12:00**   **Русудан Нишнианидзе** (Тбилиси)
Кавказ — художественное осмысление одной мифологической иконы-символа и мировоззрение грузинской эмиграции
- 12:00-13:00**   П Е Р Е Р Ы В

Секция II

ЯЗЫКОЗНАНИЕ

Аудитория 212

Председатели: **Нана Мачавариани, Наира Бепиева**

- 10:00-10:20**   **Хеди Сельмурзаева** (Грозный)
Аюб Абубакаров (Грозный)
Асет Дудаева (Грозный)
Фонетические особенности при образовании временных форм от глаголов la'an «хотеть, желать», ха'ап «знать» в диалектах чеченского языка
- 10:20-10:40**   **Нато Ахалаиа** (Тбилиси)
К эргативной конструкции активных глаголов в мегрельском и лазском

- 10:40-11:00**   **Заира Бадаева** (Грозный)
Сопоставительный анализ глагольных форм группы continuous английского языка с соответствующими формами в чеченском языке
- 11:00-11:20**   **Адам Абдулкадыров** (Грозный)
Высокочастотные имена существительные чеченского языка
- 11:20-11:40**   **Наира Бепиева** (Тбилиси)
О некоторых грузино-осетинских и осетино-грузинских заимствованиях
- 11:40-12:00**   **Нана Мачавариани** (Тбилиси)
Функции аффиксов **-b**, **-ba** в абхазском языке
- 12:00-13:00**   П Е Р Е Р Ы В

Секция III
ЯЗЫКОЗНАНИЕ
Аудитория 214

Председатели: **Инга Саникидзе, Александр Ростовцев-Попель**

- 10:00-10:20**   **Манана Микадзе** (Кутаиси)
К особенностям глаголов, обозначающих природные явления в грузинском языке
- 10:20-10:40**   **Александр Ростовцев-Попель** (Майнц)
Еще раз о так называемой «вторичной имперфективации» в мегрельском
- 10:40-11:00**   **Инга Саникидзе** (Тбилиси)
К правовому содержанию глагольной основы *žer qora / žer ars* — необходимо, надо, нужно, должно, позволено, следует — по древнегрузинским памятникам
- 11:00-11:20**   **Медеа Глonti** (Тбилиси)
Скрытая семантика древнегрузинской синонимной пары *kaci* и *adamiani* "человек" (к объединению веры и знания)
- 11:20-11:40**   **Маржанат Гаджихмедова** (Махачкала)
Стилистические особенности аварских народных баллад
- 11:40-12:00**   **Лидия Довлеткиреева** (Грозный)
Символика национально значимых анималистических концептов чеченской языковой картины мира в фольклоре и художественных произведениях
- 12:00-13:00**   П Е Р Е Р Ы В

Секция IV

ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ И ФОЛЬКЛОРИСТИКА

Аудитория 306

Председатели: **Кетеван Сихарулидзе, Руслан Сефербеков**

- 13:00-13:20**   **Нестан Сулава** (Тбилиси)
Трагические этюды т. н. из мира приграничья — рассказ Гиоргия Сосиашвили «Ботэ»
- 13:20-13:40**   **Мзиса Бускивадзе** (Тбилиси)
Псевдоевропейский нарратив в литературе Танзимата (Ахмед Мидхат Эфенди и Реджаизаде Махмут Экрем)
- 13:40-14:00**   **Нино Гогияшвили** (Телави)
Драматизм жажды любви, скрывающийся за состоянием души старой девы (по рассказу георгия леонидзе «Фуфала» и новелле Эрика-Эмманюэля Шмитта «Мечтательница из Остенде»)
- 14:00-14:20**   **Хвтисо Мамисимедишвили** (Тбилиси)
Лакская и чеченская версии сказания об Амирани
- 14:20-14:40**   **Петимат Петирова** (Грозный)
Образ Маълха-Аьзни в чеченском фольклоре
- 14:40-15:00**   **Нино Попиашвили** (Тбилиси)
Социальная и культурная роль женщины в фольклоре
- 15:00-15:20**   **Руслан Сефербеков** (Махачкала)
Об одном предсвадебном обряде аварцев Гумбета: кукольный дарообмен
- 15:20-15:40**   **Кетеван Сихарулидзе** (Тбилиси)
Образ женщины-великанши в кавказском фольклоре
- 15:40-16:00**   **Таиба Гаджимурадова** (Махачкала)
Кизлер Магомедерова (Махачкала)
Пьеса «Ашуг Саид» Тагира Хрюгского и Кияса Меджидова

Секция V

ИСТОРИЯ

Аудитория 317

Председатели: **Патимат Алибекова, Джони Квициани**

- 13:00-13:20**   **Патимат Алибекова** (Махачкала)
Из грузинско-дагестанско-иранских связей в XIX в.
- 13:20-13:40**   **Владимир Челидзе** (Тбилиси)
Мариам Герадзе (Тбилиси)
Вако Тевдорадзе (Тбилиси)
Контексты сотрудничества южнокавказско-ближневосточного региона (векторы расширения сферы восточного партнерства Евросоюза)

- 13:40-14:00** **Юрий Сулаберидзе** (Тбилиси)
Деятельность М. А. Полиевктова в научных учреждениях Грузии
- 14:00-14:20** **Нигяр Гезалова** (Баку)
Русские дипломаты при дворе Надир Шаха Афшара
- 14:20-14:40** **Евгения Горюшина** (Ростов-на-Дону)
От Великой отечественной до Второй мировой войны: постсоветская историография на Южном Кавказе
- 14:40-15:00** **Лейчий Гарсаев** (Грозный)
Марина Богатырёва (Уфа)
Ходжа-Ахмед Гарасаев (Москва)
Известные военные деятели Иордании чеченского происхождения
- 15:00-15:20** **Сулейман Демелханов** (Грозный)
Абдул Абумуслимов (Грозный)
Грузино-чеченские культурно-исторические связи в XVI-XIX вв.
- 15:20-15:40** **Джони Квициани** (Тбилиси)
Проблема баланса в процессе динамики гражданской и этнической идентичности в Грузии

Секция VI
ИСТОРИЯ
Аудитория 202

Председатели: **Шахбан Хапизов, Ибрагим Хабаев**

- 13:00-13:20** **Алмас Исмаилова** (Махачкала)
История грузии в XIX — начале XX вв. в дореволюционной и советской историографии
- 13:20-13:40** **Махаббат Пашаева** (Баку)
Миссионерский путь первых христианских проповедников в Кавказской Албании
- 13:40-14:00** **Виталий Штыбин** (Москва)
Влияние мухаджирства и внутренних административных ссылок на миграционную картину Северного Кавказа в 1860-80-е годы
- 14:00-14:20** **Ибрагим Хабаев** (Грозный)
Зезва Гаприндаули: от Бахтриони до «Зезваоба»
- 14:20-14:40** **Нина Гарунова** (Махачкала)
Мухтар Абдулпатахов (Махачкала)
Город-крепость Кизляр как важный духовный центр грузинского населения на Северном Кавказе (первая половина XVIII в.)

- 14:40-15:00**   **Лейчий Гарсаев** (Грозный)
Шахрудин Гапуров (Грозный)
Ходжа-Ахмед Гарасаев (Москва)
 Депортация чеченцев в Османскую империю в 1865 г.
- 15:00-15:20**   **Джемал Каралидзе** (Батуми)
 Геополитика России в XVIII веке и Кавказ
- 15:20-15:40**   **Шахбан Хапизов** (Махачкала)
 К вопросу о датировке Датунской церкви и истории христианства в аварском
 нуцальстве (царство Сарир) VII-XIV вв.

Секция VII

АРХЕОЛОГИЯ

Аудитория 212

ZOOM

Председатели: **Яна Чехановец, Эмзар Кахидзе**

- 13:00-13:20**   **Эмзар Кахидзе** (Батуми)
 Недавние археологические раскопки на колхидском могильнике Пичвнари IV века до
 н. э.
- 13:20-13:40**   **Роберт Мобили** (Баку)
 Удины в христианской наследии Албанской (Кавказской) церкви
- 13:40-14:00**   **Лейла Рустамова** (Баку)
 История древней металлургии: один из актуальных вопросов археологии
 Азербайджана
- 14:00-14:20**   **Яна Чехановец** (Бен-Гурион)
 Грузинская археология святой земли: новые находки
- 14:20-14:40**   **Гахраман Агаев** (Баку)
Эмин Маммадов (Баку)
 Некрополи кувшинных погребений Азербайджана: период античности
- 14:40-15:00**   **Гюльпери Ахмедова** (Баку)
 Стекланные украшения средневекового города Шамкире (период XI — первой
 половины XIII века)
- 15:00-15:20**   **Бадирджакан Маммадова** (Баку)
 Изделия из металла, найденные в Шеки как часть Ганых-Алазанской археологической
 культуры Кавказа
- 15:20-15:40**   **Шамиль Наджафов** (Баку)
 Археологические исследования на поселение Гемигая, Газахский район

- 15:40-16:00** **Наргиз Сурманидзе** (Батуми)
Нино Дзнеладзе (Батуми)
Миранда Турманидзе (Батуми)
Могильники железного века из юго-западной Грузии
- 16:00-16:20** **Гамзат Атаев** (Махачкала)
О контактах населения Северо-восточного Кавказа с племенами восточных и центральных областей Южного Кавказа в эпоху средней бронзы

Секция VIII
ИСТОЧНИКОВЕДЕНИЕ
Аудитория 214

Председатели: **Лела Чоталишвили, Гонели Арахамия**

- 13:00-13:20** **Рамазан Абдулмажидов** (Махачкала)
Взаимоотношения грузинского царевича Александра с дагестанскими общинами: новые арабоязычные источники
- 13:20-13:40** **Гонели Арахамия** (Тбилиси)
К восстановлению одного места нового «Жития Картли»
- 13:40-14:00** **Этер Кавтарадзе** (Тбилиси)
Проблемы грузинского языка и историко-этнографическое общество Грузии
- 14:00-14:20** **Заира Ибрагимова** (Махачкала)
Водяные знаки на бумаге дагестанских арабографических рукописей конца XVI-XVII вв.
- 14:20-14:40** **Дали Канделаки** (Тбилиси)
Кавказ в записях и картинах европейцев XIX века
- 14:40-15:00** **Анна Манагадзе** (Тбилиси)
Европейские источники о Кавказской войне (30-50-е гг. XIX века)
- 15:00-15:20** **Зайнаб Магомедова** (Махачкала)
Коллекция эпистолярных документальных источников Фонда восточных рукописей
- 15:20-15:40** **Нана Пирцхалава** (Тбилиси)
Из истории издания «Актов кавказской археографической комиссии»
- 15:40-16:00** **Кетеван Кутателадзе** (Тбилиси)
Дербент в грузинских источниках
- 16:00-16:20** **Лела Чоталишвили** (Тбилиси)
Античные источники о негреческих народах микенской эпохи

Секция IX

СТУДЕНЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ

Черкесский (адыгейский) культурный центр

Председатели: **Мариам Бежиташвили, Давит Окропиридзе**

- 10:00-10:20**   **Мариам Бежиташвили** (Тбилиси)
Религия как один из важнейших аспектов национального менталитета по ингушским паремиям
- 10:20-10:40**   **Мариам Гурешидзе** (Тбилиси)
Роль северокавказских суфиев (риндов) в период захватнической войны Российской империи (вторая половина XIX в.)
- 10:40-11:00**   **Давит Окропиридзе** (Тбилиси)
Нарративный источник миссионерской деятельности апостола Андрея в средние века «Путешествие апостола Андрея между Иверским монастырем и Царством Абхазия»: религиозный текст и политический итог
- 11:00-11:20**   **Нино Сабадзе** (Тбилиси)
Англо-саксонский эпос «Беовульф» и мифы кавказских народов (сравнительный анализ)
- 11:20-11:40**   **Саломэ Сухиашвили** (Тбилиси)
Народные мотивы в романе Идриса Базоркина «Из тьмы веков»
- 11:40-12:00**   **Тамар Пицхелаури** (Тбилиси)
Фольклорные мотивы в романе Баграта Шинкубы «Последний из ушедших»
- 12:00-13:00**   П Е Р Е Р Ы В

Секция V

СТУДЕНЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ

Аудитория

Председатели: **Мака Роинишвили, Кетеван Сакеварашвили**

- 13:00-13:20**   **Эльнур Алисой (Алиев)** (Тбилиси)
К истории грузино-азербайджанских и азербайджано-грузинских словарей
- 13:20-13:40**   **Мака Роинишвили** (Тбилиси)
Категория грамматического класса в бурушаском языке
- 13:40-14:00**   **Кетеван Сакеварашвили** (Тбилиси)
О двух основных проблемах письменности Иберийских языков Европы
- 14:00-14:20**   **Мариам Суликашвили** (Тбилиси)
Концепт родины в творчестве современных чеченских поэтов
- 14:20-14:40**   **Тамта Гонгадзе** (Тбилиси)
Образ оленя в кавказском сознании и его литературная функция в творчестве Важа-Пшавела

- 14:40-15:00**   **Анна Хурцилава** (Тбилиси)
Принцип работы этимологических онлайн-словарей (на основе сравнения англо- и испаноязычных словарей)
- 15:00-15:20**   П Е Р Е Р Ы В
- 17:00-18:00**   П О Д Ы Т О Ж И В А Н И Е Р А Б О Т Ы С Е К Ц И Й

16 НОЯБРЯ

Секция I
ЯЗЫКОЗНАНИЕ
ZOOM

Председатели: **Зулайхат Маллаева, Сергей Пазов**

- 10:00-10:20**   **Айшат Бадаева** (Грозный)
Модели глагольного словоизменения в чеченском языке
- 10:20-10:40**   **Марем Гарсаева** (Грозный)
Факторы, влияющие на утрату языка
- 10:40-11:00**   **Исрафил Эфендиев** (Махачкала)
Диана Магомедова (Махачкала)
Ономатопозитические глаголы в системе лезгинской лексики
- 11:00-11:20**   **Адигат Магомедова** (Махачкала)
Самобытность аварской языковой картины мира
- 11:20-11:40**   **Зулайхат Маллаева** (Махачкала)
К вопросу о статусе казуальности в дагестанских языках
- 11:40-12:00**   **Элеонора Маремукова** (Нальчик)
Лингвистическая проекция этнокультурной информации в языках с различной структурой
- 12:00-13:00**   **Нугзар Мгеладзе** (Батуми)
Грузино-кавказские типологические параллели наименований, обозначающих патронимические организации
- 13:00-13:20**   **Сергей Пазов** (Карачаевск)
Абазинский язык: становление и развитие письменности
- 13:20-14:00**   П Е Р Е Р Ы В

Секция II
ЯЗЫКОЗНАНИЕ
ZOOM

Председатели: **Мадина Хакушева, Арби Вагапов**

- 14:00-14:20**   **Ибрагим Дибиров** (Махачкала)
Дагестанские языки Алазанской долины (ареальный статус)
- 14:20-14:40**   **Мадина Закраилова** (Грозный)
Изменения гласных в структуре глагола ха'а «знать» в веденском говоре
- 14:40-15:00**   **Арби Вагапов** (Грозный)
Несколько новых картвело-нахских лексических сходств

- 15:00-15:20**   **Адигат Магомедова** (Махачкала)
Национально-культурный компонент в аварских паремиологических единицах
- 15:20-15:40**   **Рашидат Халидова** (Махачкала)
Влияние этнической культуры и языка на вербальное общение би-полилингвальных дагестанцев
- 15:40-16:00**   **Мадина Хакуашева** (Нальчик)
Альтернативная система обучения родным языком КБР
- 16:00-16:20**   **Хадижат Магомедова** (Махачкала)
Семантические особенности зоонимов в составе аварских пословиц и поговорок
- 16:20-16:40**   **Гошсим Тугуз** (Майкоп)
Изучение родного языка в условиях глобализации
- 16:40-17:00**   П Е Р Е Р Ы В

Секция III
ЯЗЫКОЗНАНИЕ
ZOOM

Председатели: **Зухра Гучетль, Зуфира Киева**

- 17:00-17:20**   **Зухра Гучетль** (Майкоп)
Адыгейский язык в условиях полиэтнического региона (на материале социологических исследований в республике Адыгея)
- 17:20-17:40**   **Розалинда Исаева** (Грозный)
Научное краеведческое общество чеченской автономной области и развитие чеченского языкознания: конец 20-х гг. Хх в.
- 17:40-18:00**   **Адигат Магомедова** (Махачкала)
Концепт «дом», «семья», «очаг» в разносистемных языках
- 18:00-18:20**   **Зуфира Киева** (Магас)
Структурно-грамматическая организация фразеологических единиц в ингушском языке
- 18:20-18:40**   **Мамиа Пагава** (Батуми)
Заза Шашикадзе (Батуми)
Один турецкий источник Шавшетской топонимики
- 18:40-19:00**   **Зайнаб Таджибова** (Махачкала)
Сопоставительный анализ фразеологических единиц с компонентом «жизненный опыт» (на материале лезгинского, русского, английского и немецкого языков)
- 19:00-19:20**   **Асет Халикова** (Грозный)
Диалектизмы шаройского диалекта чеченского языка

19:20-19:40   **Сабина Ханбалаева** (Москва)
Видовременные отношения в лезгинском языке в сопоставлении с русским и английскими языками

17:00-18:00   П О Д Ы Т О Ж И В А Н И Е   Р А Б О Т Ы   С Е К Ц И Й

ЗАКРЫТИЕ КОНГРЕССА

Секция IV

ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ И ФОЛЬКЛОРИСТИКА

ZOOM

Председатели: **Фатимет Хуако, Асфар Куек**

14:00-14:20   **Патимат Алиева** (Москва)
Лечебная магическая поэзия народов Кавказа

14:20-14:40   **Зайнап Ахмадова** (Грозный)
Влияние восточной поэтической традиции на лирику Руслана Семенова

14:40-15:00   **Айшат Денильханова** (Грозный)
Образ взрослого человека в литературной сказке «Маленький принц» в творчестве А. Де Сент-Экзюпери

15:00-15:20   **Асфар Куек** (Майкоп)
Мифопоэтический образ кузнеца в адыгском и грузинском фольклоре

15:20-15:40   **Ваха Расумов** (Грозный)
Зарождение и становление чеченской литературы

15:40-16:00   **Барият Хазуева** (Грозный)
Онтология художественного творчества чеченского поэта Шайхи Арсанукаева

16:00-16:20   **Фатимет Хуако** (Майкоп)
Сбереженные в диалогии М. Лохвицкого сюжетно-образные тенденции

16:20-17:00   П Е Р Е Р Ы В

Секция V

ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ И ФОЛЬКЛОРИСТИКА

ZOOM

Председатели: **Марьет Куек, Марзият Биданок**

14:00-14:20   **Марзият Биданок** (Майкоп)
Стиль изложения в повести Михаила Лохвицкого «Громовой гуль»

- 14:20-14:40**   **Айшат Дзыба** (Черкесск)
Мотивы ностальгии в творчестве Михаила Лохвицкого (Аджук-Гирея) в контексте абхазо-адыгских литератур
- 14:40-15:00**   **Макка Исмаилова** (Грозный)
Заза Шадукаева (Грозный)
Автобиографизм лирики М.-С. Гадаева
- 15:00-15:20**   **Марет Килабова** (Грозный)
Авторская характеристика собственной литературно-эстетической концепции и творческой индивидуальности чеченского писателя М. Э. Бексултанова
- 15:20-15:40**   **Марьет Кук** (Майкоп)
Прошлое в настоящем: Нурбий Ловпаче
- 15:40-16:00**   **Мадина Халикова** (Грозный)
Концепт «родина» в языковой картине мира классика чеченской литературы С. Гацаева
- 16:00-16:20**   **Патимат Бектемирова** (Махачкала)
Отражение влияния грузинского языка во фразеологизмах, пословицах и поговорках бежтинского языка
- 17:00-18:00**   ПОДЫТОЖИВАНИЕ РАБОТЫ СЕКЦИЙ

ЗАКРЫТИЕ КОНГРЕССА

Секция VI

ИСТОРИЯ И ЭТНОЛОГИЯ

ZOOM

Председатели: **Саида Гарунова, Салман Джамирзаев**

- 14:00-14:20**   **Саида Гарунова** (Махачкала)
Айшат Магомедова (Махачкала)
К описанию музейных коллекций дагестанских ковров
- 14:20-14:40**   **Тамар Гучуа** (Кутаиси)
Молчание и табу (гендерные ассиметрии в рамках этнографической коммуникации)
- 14:40-15:00**   **Тахмина Джабаева** (Махачкала)
Политическое положение кумыкских феодальных владений дагестана в XVIII — начале XIX вв.
- 15:00-15:20**   **Салман Джамирзаев** (Грозный)
К тенденции сосуществования кавказских народов: этнолингвистический контент
- 15:20-15:40**   **Наиля Рамазанова** (Баку)
Новый уровень стратегического партнерства между Азербайджаном и Узбекистаном

15:40-16:00   **Рамаз Халваши** (Батуми)
К идентификации «Бери Мгвимели»

16:00-16:20   **Ирине Чачанидзе** (Кутаиси)
Грузиноязычная молитва «Отче наш» в западноевропейских источниках XVIII века

17:00-18:00   ПОДЫТОЖИВАНИЕ РАБОТЫ СЕКЦИЙ

ЗАКРЫТИЕ КОНГРЕССА

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა

0128 თბილისი, ი. ჭავჭავაძის გამზირი 1
1, Ilia Tchavtchavadze Ave., Tbilisi 0179
Tel 995(32) 225 04 84, 6284/6279
<https://www.tsu.ge/ka/publishing-house>

უნივერსიტეტის
განმცემლობა